МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІККЕТАЙ!

СЕРДАЛО
свет

№ 15 (2536)
Кlиранди
19
февраль
1961 шу
Мах 2 кап.

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

Тхоай берригa низ а уйла а хІанз оаха тІаерзаю дег тІа латта эггара лоархІамера гІулакх чакхдаккхара — Центральни Комитета Пленума решенеш деналцеи сийленцеи кхоачашъяра.

(Къилбаседа Кавказа юрта боахама хьалха латтарий совещане хиннараша даьча кхайкарал тІара).

Цун возаллега Джон Ф. Кеннедега Америка ВІашагІкхийттача Штатий Президентага

Вашингтон, США.

Венера яхача планетага советски космически кема урагІдахийтар бахьан долаш моаршал луш Іа яйта телеграмма хьаийцай аз. Машаререча Іилмана карагІдаьннача цу Іалаьмате доккхача хІаман чІоаггІа мах беш из телеграмма яйтарах а космос тохкача кердача этапе аьттув балар ловш Іа ловца баккхарах а баркал оал аз Хьона.

Президента гІулакха тІа дІатІаводача хана Іайха къамаьл деш а 30 январе Конгрессага яхьийтача послане тІа а Іа, господин Президент, дийцар лазараштa духьала къовсам лоаттабара, космос караерзаяра, культуреи торговлии дегІайоалаяра гІулакха Советски Союзои Америка ВІашагІкхийттача Штаташеи цхьана къахьегар ловра сона, яхаш. Уж дешаш иштта къестаделга тхона чІоагІа дика хеташ а да, хІаьта Іа даьча цу къамаьлашта тхо раьза а да.

Адамашта хьалхашка уж дика гІулакхаш сихагІа кхоачашдара аьттув болашагІа хургдар аьнна хет тхона герз дІадаккхара дош къоастадича, къайлагІа цхьанна мехкага герз хьадулаpгдоацаш а агресси хьаюлаpгйоацаш а бола дунен халкъашта юкъера тешаме тІахьожам а оттабаь, из дош къоастадара хІара мехко ший деррига низаш оарцагІдахар ловра тхона. Герз дІадаккхара дола дош къоастаделга дуккхача хьале Советски Союзен Америка ВІашагІкхийттача Штатийи барт кхетарах тийша хилар бакъ деш ба берригаш а. Нагахьа санна из тайпа барт вай вІашагІкхетаре, цунах лаьттан тІа бахача берригача наха доккха дикахетар, а дерригача адамашта доккха ираз а хургдар.

Н. ХРУЩЕВ.

1961 шера 15 феврале.

ПХИ ЭЗАР МЕТР КІАДАШ КХОДЕ

ДІадахача шера керда толамаш даьхар Нохч-ГІалгІай мехка яйгача промышленноста управлене предприятешкарча болхлоша. Планал совгІа хьаяьй 15 миллион сома маьха продукци (къаьнарча ахчанца лаьрхІача).

ССКП XXII-гІча съезда доаггІача тайпара накъа даха безам а болаш, оаха, республика яйгача промышленностерча болхлоша, инженерно-техническиа болхлоша, гІулакхерча наха, старогрозненски мехкдаьттахоша санна, социалистически яхь лаьцай. Тхоай кхоачамийи торонийи чот а яь, 1961 шера декхараш тІаэц оаха:

валовии товарнии продукци арахецара йола семилетка кхоалагІча шера план 26 декабре кхоачашъе; съезд хьаелла ди, 17 октябрь тІаккхачалехьа планал совгІа 40 эзар сома маьха продукци арахеца, барзкъий 70 кердача модела производство караерзае;

барзкъаш нийса хьадахара чотах 5 эзар метр кІадаш кходе, планал совгІа 50 эзар сом ахча кходе;

халача балхашта дІахо йодача хана механизаци яр духьа а арахецаш йола продукци дикагІа хилийтар духьа а балха овсарле лакха йолча тайп-тайпарча оборудоване 30 единицеи зІамига механизаци еча оборудоване 100 единицеи оттае;

15 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхое;

рационализатораш дукхагІа хилийта а предложенеш юкъе яхьара чотах 20 эзар сомал кІезигагІа доацаш ахча кходе а;

100 сагага курсашка гІолла говзалаш лакхъяйта, 180 сагага цхьаькха говзалаш Іомаяйта;

парте съезд хьаелла ди тІаккхачалехьа цІеноош хьатІа а даь № 3 йолча хІамаш тегача фабрика берий беша 25 моттиг тІаккхетийта;

Грозный хозъеш-тоаеш 4 эзар сага-сахьата болх бе.

Социалистически яхье ех оаха Кабардино-Балкарски АССР яйгача промышленноста управлене коллектив. Творчески къахьегаргда оаха тхоай балхаш тІа, кхом а беш дІаухийтаргда паччахьалкхен ахчеи материалаши, техникана маэшша болх хулийтаргба, хадданза дикагІа хулийтаргья экономически показателаш, производстве культура хилийтар духьа къовсам лоаттабергба.

Кердача къахьегама коталонашца накъа гІоргда тхо ССКП XXII-гІча съезда.

— Дийца а дийца, тІаийцад республика яйгача промышленноста болхлой боахама-профсоюзни актива собране.

Шоай дош кхоачашдаьд

Коммунистически къахьегама сийлен цІи яккхара къовсам лоаттабе лаьрхІар цкъа шоай хиннача собране Новогрозненски нефтеперерабатывающи завода № 43-3 йолча установка болхлоша. Эггара хьалха цу гІулакха вай де дезар да хІаране ший говзал дешарца лакхъелга, йоахар воккхатІа волча оператора нов. Пашкова. ХІара технолог декхарийла вир ше болх беш йола оборудовани меттел ший новкъосташа делаю оборудовани а дика Іомае.

Кердача хьисапе къахьега болабелар бригада членаш: хІара болхлочо тайп-тайпарча балхаш тІа пхиъ-ялх бутт боаккхар. Цу гІулакхо торо хилийтар хІаранега керда специальность Іомаяйта. Цхьанне шоллагІчоа новкъостал а деш дика къахьет оператора В. Шелемкова, оператора помощникаша А. Чудакова, Е. Капутинова, иштта кхыбараша. ХІаьта къонача болхлошта а дика новкъостал ху йоккха балха опыт йолча нефтеперерабогчикаша. Иштта, дукха ха йоаццаш цига балха баьхкача Л. Шевченкона, Т. Буньковайна, И. Рашупкинайна шоай говзал дІаІомайир нефтеперерабoтчикаша Воротынцев Александра, Шелемков Василе, иштта кхыбараша а, хІаьта цу гІулакха лаьрххІа занятеш вІаштІехьъаьхар бригада кулгалхочо Пашков Николайс. Беррига а цхьа бутт мара бац уж къона болхлой цу бригаде баьхка, хІаьта а хІара сменах йола заданеш тІехкхоачашъю цар.

Иштта дика къахьегарах, шоай балха говзалаш массаза а дешарца лакхъеш хиларах, барт-цхьоагІо йолаш хиларах цар вІаштІехьдаьннад коммунистически къахьегама бригада яха сийлен цІи яккха.

Дукха тоннаш мехкдаьтта продукташ сургъя оаха хьамсарча Даьхенна планал совгІа ССКП XXII-ча съезда сийна, йоах установка тІарча болхлоша. Гуш да шоай дош цар сийленца кхоачашдергдолга.

М. ЛУКИН.

Хь-Б. МУТАЛИЕВ.

Турпалхочунга

Коммунистически къахьегама коллектив цІи яккхара къовсам лоаттабеча «Назрановский» яхача совхоза токарий бригада бригадира Тумгоев СаІийта хетаю.

ЧІоагІагІ яла кхы низ
боацаш,
КІоаргга дег чур йоагІа оаз,
Дог а уйла а долаш хьоца
Тахан хьона еко аз.

Лаьтта доаттІадаь тІабаьнна
Курча хьажкІий из фийг мо,
Беркат шийха доккха даьнна,
Ираз дебо хьа кулго.

Новкъостащца ваьлча яхье,
Дог хиларца толам ловш,
Балха кхо ца варца Іа хье,
Іовш доацар а хул хьа Іовш.

Дер кхоаненга тетташ воацаш,
Хьа пхьанашка кхехка цІий,
ЙІовхала ше цул котбоалаш,
Эшаде кхы низ хургбий!

Дего ерриг хьона енна,
Хьоца цхьа никъ бола байт,
Хьа болх даькъал хилба,
аьнна,
СовгІата аз хьона яйт.

Хьалъеш латт керда комбинат

Колхозное яхача юрта цІеноош ду панелаш кийчъю комбинат хьалъе йолаяьй. Шера 35 эзар квадратни метр чуваха цІеноош хьалдара аьшкбетонни панелаш арахецаргья цо. Вай республике эггара хьалха цу хьисапах цІеноош хьалде долалургда комбинат болх бе йолаелча. Еттача кирпишкех цІеноош дотта ца дезаш корийи наІарийи моттигаш а юташ кийчдаьча бІарчча пенашца доттаргда цІеноош.

Берда гІишло хьалъеча дика болх бу нн Походнева, Шамилева, Яшуева керте латтача каменщикий, бетонщикий, плотникий бригадаша.

ЧІоагІа лоархІамера а пайданера а гІулакх да доккхий цІеноош ду панелаш кийчъю комбинат хьалъяр. ССКП XXII съезд хьаеллача ден комбинат хьалъяь яккха социалистически декхар тІаийцад Совнархоза № 3 йолча строительно-монтажни управленерча гІишлош ераша.

М. КОСТЮК.

Конакре Л. И. Брежнева яь че

КОНАКРИ, 17 февраль. (ТАСС). 15 феврале сарраха СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева че йир. Цига баьхкабар Гвинейски Республика Президент Секу Туре, Къаман собране председатель Сайфулай Диалло, Гвинея Демократически парте политбюро членаш, министраш, Гвинейски эскара генеральни штаба викалаш, кхыбола доккхийча гІулакхаш тІара нах. Цига безаме, доттагІалца вІашагІкхийттача къамаьлаш дир Л. И. Брежневеи Секу Туреи.

Л. И. Брежнева баркал аьлар Секу Туренеи, Гвинейски Республика правительстванеи, дерригача гвинейски халкъаи советски хьаьший цар безаме бокъонца вежарий гІулакхаща тІаэцарах.

СОВЕТСКО-ГВИНЕЙСКИ ЦХЬАНАРА КОММЮНИКЕ

Гвинейски Республика президента Секу Турес хьийха ваха официальни визит йолаш 1961 шера 11 февралагара 16 февралe кхаччалца Гвинее хиннав СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев.

Гвинейски Республике гІолла чакхбаьлар хьаьший. Массанахьа а беза хьаьший беш тІаийцар уж, Гвинея халкъий Советски Союзаца цІенача дег тІара доттагІал хилар хьа а хьокхаш.

Гвинее болча хана Л. И. Брежневи цунна улувра нахи доттагІал тІехь вІашагІбетталуш а къамаьлаш деш а хилар президентаца Секу Турецеи дукхача яхыча бехктокхамерча балхаш тІа болча Гвинейски Республика политически а пачхахьалкхен а деятелашцеи.

Шинна а оагІоно лоархІ, керда тІом хилара кхерам дІабоаккхилгеи дерригa халкъаш машарца дахар Іалашделгеи дерригача мехкашкарча машар безача низий эггара хьалхара декхар. Из декхар кхоачашдара шинна оагІоно кхы а чІоагІагІа низаш тІадахийтанза даргдоацаш лоархІ, кхы тІехьа ца тетташ ядерни герза деш дола тохкамаш дІадоахилга, из кхувса ца могаделга, цу герза запасаш хІалакъяь дІайоахилга, из кхы хьадергдоацаш соцаделга юкъе а лоацаш, массане а цІендаь герз дІадаккхара а наьха лаьтта ехка тІема базаш дІаяхара а хьакъехьа соглашени хилийтара.

Юхханца Советски Союзо проект а оттаяь дІачуенна колониальни мехкаштеи халкъаштеи кортамукъалеялара хьакъехьара ООН-а Генеральни Ассамблея Декларацех «дерригача прогрессивни адамий йоккха котало» лоархІ коммюнике тІа.

Шинна а оагІоно бакъдир, ООН-а байракха тІехьашка лечкъаеш йола Конго Республикана духьалара империалистически агресси из мохк ший лоІаме хилара чІоагІа кхераме йолга а еррига африкански суверенни паччахьалкхенаш шоай лоІаме яхара духхьал кхерам тІатувсаш йолга а. Машар безача халкъаша империалисташ лелхабара конголезски халкъа новкъостал де декхарийла лоархІ шинна а оагІоно.

Бокъонца законах йола Гизенги керте латта Конго правительство хьадда а йизза а шоаш хьаллоацаш хилар дІа а кхайкадеш, шинна а оагІоно дагахьа гоамал а йолаш эгІазал кхайкаю колониалисташеи цар кулгашеи премьер-министр Патрис Лумумба вер бахьан долаш. Из бІеха зулам дарах бехке я Бельге колониалистски правительство, цун союзникаш, ООН-а генеральни секретарь.

Алжирера колониальни тІом хьадда харц а беш, оагІонаша лоархІ, дерригача мехкашкара машар безаш дола низаш из тІом дІахо баьхара кхы а чІоагІагІа духьалдовла дезаш а ший вахар шийга къоастадайта алжирски халкъа бокъо лулга тІагІерта дІадеха дезаш а.

Коммюнике тІа белгалду, экономически, Іилман, технически даькъера советско - гвинейски юкъара къахьегам пайдана хилар.

Советски оагІоно дІааьлар Гвинейски Республикана эпаш дола товараш цунна дукхагІа дІаккхахьийта а гвинейски экспорта традиционни товараш дукхагІа ийде а ще кийча хилар.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева Гвинейски Республике йинхьача визитах шин халкъа юкъера доттагІал детІадоаладеш боккха керда лоархІамера гІа лоархІ шинна а оагІоно.

ССКП обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи

ДикагІчарна — ЦІе байракх

1960 шера хьайбайи кoа тІарча оалхазарийи продукташ дукхагІа яхараи кийчъяраи социалистически яхье яьннача районий, колхозий, совхозий балха итогашка а хьежа ССКП обкомои Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советои соцам баьб:

Арахьарча районашта юкъе дукхагІа дулх даьккхачеи кийчдаьчеи Курчалоевски района ССКП обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи дІа-юха тела ЦІе байракх яла. Цу районо 1959 шерарчул 3,3-зза дукхагІа дулх даьккхад, хІаьта шера йола дулх кийчдара план 220 процент кхоачаш а яьй. Белгалбаьккхаб Грозненскии Гудермесскии районаша дулх даккхараи кийчдараи бaь дика болх.

1959 шерарчул 11 процент дукхагІа шура яьккхача, из кийчъяра шера йола план 107 процент кхоачашъяьча Грозненски районага йитай ССКП обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи дІа-юха тела ЦІе байракх. Белгалбаьб шура яккхараи кийчъяраи Каргалински Шелковскойи районаша баь болх. ССКП обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи дІа-юха тела ЦІе байракх йитай 1959 шерацa нийсдича хІара Іатта лаьрхІа 424 килограмм дукхагІа шура яьккхача, хІаьта из еррига а 40 процент дукхагІа яьккхача, паччахьалкхенга шура йохкара шера йола план 120 процент кхоачашъяьча Грозненски района «Советская Россия» яхача колхозага. Белгалбаьб Сунженски района XIX партсъезда цІерахчей, Каргалински района «Красный пахарь», «Октябра 40 шу» яхачеи, Шелковской района «Коминтерн», Кирова цІерахчеи, Грозненски района 1 Мая цІерахчеи колхозаша баь дика болх. ССКП обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи дІа-юха тела ЦІе байракх йитай 1959 шерарчул хІара Іатта лаьрхІа 132 килограмми еррига а 13 процентa дукхагІа шура яьккхача, паччахьалкхенга из йохкара йола шера план 115 процент кхоачашъяьча, хІара бІаь гектар лаьттан лаьрхІа 317 центнер шура яьккхача Грозненски района № 1 йолча совхозага. Белгалбаьб шура яккхараи из паччахьалкхенга йохкараи Грозненски района «Ермоловскийи» «Горячеисточненскийи» совхозаша баь дика болх.

ССКП обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи дІа-юха тела ЦІе байракх йитай фуъаш гулдара план 118 процент кхоачашъяьча Шелковской районага, фуъаш гулдара план 1959 шерарчул 47 процент дукхагІеи уж паччахьалкхенга дохкара план 132 процентi кхоачашъяьча Каргалински района «Октябра 12 шу» яхача колхозага. Белгалбаьб фуъаш гулдара Грозненскии Каргалинскии районаша баь дика болх.

Тха даккхараи кийчдараи шера йола план 112 процент кхоачашъяьча Наурски района еннай ССКП обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи дІа-юха тела ЦІе байракх.

Лоамарча районашта юкъе дулх, шура, фуъаш, тха даккхара, хьайбаш дебадара хьалхе яьккхача Ножай-Юртовски районага йитай ССКП обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи дІа-юха тела ЦІе байракх.

Колхоза кхашка

ССКП ЦК январски Пленумо доккхий декхараш оттадаьд юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка.

Уж декхараш кхоачашдара чІоагІа къахьегаш ба Сунженски района «Победа» яхача колхоза къахьегамхой. Боккхача пайданера гІулакх да механизатораша дІадоладаьр. Помещенешкара кхо аракхухьача моттиге сангар яьккхай. Цу чу дІаоттаю лафет. Тракторца сангара гонахьара кхо дІатІадотт лафета тІа. ТІаккха кхашка дІаккхухь из. Цига болх беш верригаш а ши-кхо саг мара вац. Цу гІулакхо торо хилийтай къахьегама овсарле дикка лакхъе а хьалха цига къахьегаш хинна нах кхыча балхашка бахийта а.

Лафет йолча тракторца дийнахьа 300 тонн удобрени юлл кхашка механизатораша. ХІанзале 2000 тонн гаргга удобрени йиллай цар кхашка.

Сурта тІа: кердача тайпара кхашка кхо дуллаш боахк механизатораш.

З. ГЕЛИСХАНОВ,

ДикагІйола звено

Курчалоевски района Ленина цІерахча колхоза хьажкІаш лелаеча комсомольско-кагирхой звено звеньеваяс комсомолка Ильясова Джансаре ССКП XXII-ча съезда сийна дош деннад укх шера соахкарчул а дукхагІа хьажкІаш яха. ДІадахача шера районе эггара хьалхара моттиг яьккхар цун звенос.

Цхьабакъда, шоаш даьхача толамех кхоачам хулаш бац звено членаш. Соахка баьча балхо хьагойт хьажкІашта дикка гІулакх дича кхы а доккхагІа толамаш даха йиш хургйолга. Укх шера дукхагІа ба Джансаре звеноца хьажкІаш хьалкхее безам бола кагирхой. ХІанз 15 комсомолеци кагирхои ва цун звеноца. 30 гектара тІа хьажкІаш хьалкхеергья цар. Звено членаша лаьрхІад хІара гектара тІара 80 центнер фуалъяьха хьажкІаш яха. Уж дикагІа хьалкхеяра шоай балха говзал дикка Іомаеш ба уж. Моттигера удобренеш сихха кхашка дІаккхухь цар. ХІанзале йиллай 550 тонн. Кхашка дукхагІа моттигера удобренеш яхкара районе дІадоладаьча месячнике хьалхара моттиг яьккхай цу звенос.

Т. ГАНДАЕВ,
Курчалоевски районни газета бехктокхама секретарь.

6,7 километр йІаьха транспортер

АХАН-ГАРАН. (Ташкентски область). (ТАСС). Ахан-Гарански цементни комбината строителаш Іалъмате йоккха транспортер хьае болабеннаб. Цу транспортеро дробильни фабрика ювзаргья комбината бедала отделенеца. Транспортер 6 километри 700 метри йІаьхен цаІи ахи метр гаргга шереи я. Мехкарча ленточни коммуникацех эггара йоккхагІъяр я из.

1961-ча шера хьалхарча ах шера болх бе йолалургья Средни Азера эггара йоккхагІа йола из цементни предприяти.

5 марта — хоржамаш

Красномолотовций кандидаташ

ХІара коллективе хулаш ба дукха гІар-тата а доацаш, тІабийрзза къахьегаш боахка нах. Царех ва «Красный молот» яхача завода чугунолитейни цеха электросварщик Насардинов Закраил.

ХІанз Насардинова цехе бер дукха лоархІам болаш болх ба. Лоаладаь чон чу а детташ, из эшшача формехьа дерзадеш йолча кепашка хьожаш ва из цехе. Цо енна рационализаторски предложени бахьан долаш цу кепашта ремонт яра болх аттача баьннаб, металл дуккха а кІезигагІа дов.

Дикадар мара Насардиновх оалаш хІама хазац. ХІанз дукха ха йоацаш ремесленни училище а яьккха къона болхлой баьхкаб цехе. Царех шиъ Насардиновца болх беш ва. Ший еррига балха говзал кагийча наха дІаІомаеш ва из.

Болх дика барал совгІа, дукха общественни гІулакхаш а леладу Насардинова. Профсоюза комитета член а волаш, къахьегам лорабаргеи кхерамзлен техникагеи хьожаш ва из.

Чугунолитейни цехе чІоагІа сий ду Насардинова. Цудухъа берригаш раьза а болаш Ленински районни Совета депутаталла харжа оттаяьй цун кандидатура.

Башха дика къахьегама толамаш доахаш, парте XXII съезда сийленца накъаваха кийчлуш балха нормаш 150—200 процент кхоачашъеш ва металл тедаш вола Элиханов Шахмагомед.

Районни Совета депутат а цун исполкома член а волаш дукха общественни балхаш леладаьд нов. Элиханова хьалха дІадахача шерашка. Укх деношка боккха ши кхаъ хиннаб нов. Элиханова: ССКП членалла дІа а ийцав из, Ленински районни Совета депутаталла вахийта аьнна, цун кандидатура юха а оттаяьй.

Иттех шу да Петр Семенович Семеряков транспортни цехе болх беш вола. Цу ханах ворхІ шу да «МНЗ-205» яха низ бола машин лелаеш из вола. ТІехдаьнна дика ший болх бовзаш а, беш а ва Семеряков. Цо шийгарча машина деш дола Іуналдукха хьехам луш да кагийча шофераштa. Дика общественник а ва из. Массехказа хержав Семеряков профсоюза цехерча комитета членалла. Деррига цох доахка дика гІулакхаш теркал а даь, городской Совета депутаталла вахийта Семерякова кандидатура кхайкайир завода транспортникаша.

Советски Іаьдала моттигашкарча органашка харжа шоашкара ялхайтта саг белгалваьккхав красномолотовцаша. Уж берригаш а харжа хьакъ долаш, халкъо сий деш нах ба. Машиностроителаш тийша ба хоржамаш хулача дийнахь — марта бетта 5-ча дийнахь — харжархоша, цхьанне санна массане а, вай Даьхен толашагІа болча къонгашта Насардинов Закраила, Элиханов Шахмагомеда, Петр Семенович Семерякова, иштта кхычарна а кхадж тоссаргхиларах.

К. ТИМОФЕЕВ.

Юха а кандидаталла оттаваьв

Кхо шу гаргга ха я Грознерча локомотивни депо Хажиев Ахьмада слесара болх бу. Дика болх беш, шийна тІадилла гІулакх ханнахьа кхоачашдеш хиларах чІоагІа дукха веза Ахьмад еррига коллектива. Цхьаккха а бутт бац производственни заданеш цо кхоачаш ца еш. Депо дикагІа болча болхлоша болх мишта бу а хьежаш лакхъю цо ший балха говзал.

Машинисташ дог тийша хул Хажиева ремонт яьча паровозо ремонт ца еш дукха ха йоаккхаргхиларах.

ССКП XXII-ча съезда сийна яхье баьннача цеха болхлошта юкъе ва нов. Хажиев а. Коммунистически къахьегама ударника сийлен цІи яккхара ший низ а хьинар а ца кхоадеш къахьегаш ва из.

1959 шера моттигерча Советашка хоржамаш долча хана депо коллективо шоай кандидаталла оттавир Хажиев Ахьмад. Грозненски городской Совета депутата декхараш сийленца кхоачашдеш хьавоагІа из. Харжархой хІара заявлене чІоагІа терко ю цо.

Иштта дика болх беш Хажиев Ахьмад хиларах депо еррига коллектив раьза а йолаш цІаькха а къахьегамхой депутатий Грозненски городской Совета кандидаталла оттаваьв Ахьмад.

Г. АНОХОВ,
локомотивни депо кадрай отдела начальник.

Московски Совещане материалаш Iомаю

«Вай ханарча хьалашкарча партийни пропаганда декхарех» ше яьча решене тIа ССКП Центральни Комитето хIара коммунистагара дIадех хадданза цо ший идейно-политически боарам лакхбар, марксизм-ленинизм Iомадар.

Из декхар кхоачащеш, ерригу дIадолалушшехь МагIалбикерча городской комитета ерригга партийнии комсомольскии дешара звенош коммунистически болхлойн партей викалий Москве хиннача Совещане материалаш Iомае йолаелар. Политически экономе, философе, ССКП исторе, конкретни экономика кружокаша 5 занятии юххьанцарча экономически школашкеи политграмота кружокашкеи 4 занятии къоастаяьй Совещане документаш Iомадара.

Уж занятеш дIайолаялалехь материалаш мишта хьеха еза пропагандисташ дIакхетабеш семинар хилар.

Ленина орден лелаеча мехкдаьтта цхьоалагIча промысла юххьанцарча экономически дешара кружокашка дика а хан-ханнахьа а лел занятеш. Занятеш е дика кийчлу пропагандисташ Фунтиков, Руденко, Назадзе, кхыбараш. Московски Совещане материалаш ювцаш январь бетта кхоккха заняти хиннай кружокашка. Занятеш еча хана пропагандисташа ладувгIарашка хьувкх ювцаш йолча материалех йола гойтара пособи, царех доагIа художественни литература а моттигера материалаш а ювц. Кружоке хьийха материалаш ювцаш еча беседашта юкъе дика дакъа лоац кружоке деша багIараша.

УЗК-а йолча конкретни экономика кружоке безаме чакхъювл занятеш. Цига пропагандист вар хьалха хинна машиннаькъа начальник нов. Дахкильгов. Ше Московски Совещане материалаш хьеха волавалалехь, цо дийцар из Совещани хулача хана дунен тIа хиннача хьалах, доккхийча хIамаех, дунен халкъашта юкъерча гIулакхех. Методически нийса, ладувгIа безам боагIаш, ладувгIараша кхетадергдолча дешашца йора цо занятеш.

Дика болх бу мехкдаьтта II-чеи III-чеи промыслашка йолча кружокаша а.

Политически дешара ерригача кружокашка хIанз занятеш ю Московски Совещане материалаш Iомаеш. Цу кружокашка дешаш 200 совгIа саг ва. Партийни дешар Iомадеча уж материалаш Iомаярал совгIа, бригадашка, фермашка, предприятешка лекцеш, докладаш, дика оттаяь беседаш ю.

Лекцеш йийшай ССКП горкома докладчикашеи политически Iилмаи хьехамаш доаржадара общества городской отделене лекторашеи. «XX-гIа бIаьшере коммунизма коталон бIаьшере я», «Капитализмагара коммунизмага довлар да вай заман керттера гIулакх», «Дунен социалистически система хIанзарча заман кертера фактор а хинна дIаотташ латт» яхача темаех йола лекцеш йийшай. Ерригга а 100 совгIа лекци йийшай. Лекцеш йийшар общественни лектораша нн. А. Ф. Червова, М. Я. Паука, О. М. Изаксона, Я. Мамедова.

«ССКП ЦК январски Пленума соцам юрта боахам чIоагIа лакхбарах йола йоккха программа я» яха лекци йийшар ССКП МагIалбика горкома секретара нов. Кочневас. Лекцеш йийшай «Малгобекнефть» НПУ начальника нов. Плиева, кхычар.

Партийни дешар хьехача Пленума материалаш Iомаеш шишша заняти хургья.

Пленума материалаш дикагIа Iомае а МагIалбикерча совхозийи колхозеи боахамашка уж чакхъяха а лерхIаш, ССКП МагIалбика горкомо лоаццача хана йола юрта боахам Iомабара курсаш вIащагIъехкай «Ингушский» совхозеи «Кавказ» яхача колхозеи. Юрта боахама дуккха болхлой юкъеэзаб цу курсашта.

Московски Совещанеи ССКП ЦК-а январски Пленумеи исторически документаш кружокашка дешаш бараштa дика дIадовзийтара пропагандисташа шоай низ кхоберг ца хиларах а дешаш багIараш берригаш а занятеш тIа боагIилга вIаштIехьдаккха партийни организацеша шоашта могар дергхиларах а шеко яц.

КРЕСТЬЯННИКОВ.

Кхалнаха лекци йийшар

Укх деношка ССКП Наьсарен райкома партийни просвещене кабинета кхалнаьха лекторе аргIан йоагIа «МалагIа дика гIулакхаш Iомаду Коммунистически парте советски наха» яха лекци йийшар. Лекцета ладувгIа цхьа бIаь совгIа гIалгIай а кхыча къамах а йола кхалсаг ера. ЧIоагIа ладувгIа дог доагIаш чулоацам дика болаш яр лекци.

Лекци ешаш хиннача Нохч-ГIалгIай культура министра заместитела поэтесса Ахматова Раисас гулбенна кхалнах дика дIакхетабеш дийцар ширача Iадатах юхедисача гIулакхех доала зулам.

— ХIанз а цхьаццайолча моттигашка гIалгIай къама юкъе долаш да мехкарий клубе а деша а ца ахийтар, уж самодеятельни кружокашта юкъе дакъа лаца мукъа ца битар санна дола дIаяхача ханах юхедиса, зенне, мегаргдоаца, бIеха гIулакхаш, — йоах лектора.— Уж чехка дIадаха деза.

Кастта хулача республикански самодеятельни смотре гIалгIай кхалнаха дакъа лаца дезилга а дийцар лектора. Лекци йийшачул тIехьагIа Ахматовас эрсий меттала перевод яь ший ши стихотворени йийшар. Гулбеннача кхалнаха «Коммунист» яха художественни фильм хьехкар.

Б. ДЖАБРАИЛОВ.

„Еза" моттигаш дIаяьлар

Веденски районерча «езача» моттигашка дукха хана денз корта бетта ихаб вай республика тайптайпарча районашкара а лоалахарча республикашкара а дынах тешаш бола нах. Гунера, Це-Веданара, Веденски районерча кхыча юрташкара нах раьза боацаш хиннаб колхозашкеи совхозашкеи балхаш ца а деш, зераташка ух тхо, яхаш сакъерда ухача тIехьабисача наха.

Дердайнараш вай республике ухаргбоацаш, наькъаш теда деза ха хьакхаьчай, аьнна соцам баьб Веденски районерча къахьегамхоша.

Ца эшача зерате нах ухаргбоацаш «еза» моттигаш дIакъовлар дехаш «Колхоза байракх» яхача Веденски районни газета тIа шоашта хетараш яздаьд хьалха це партизан хиннача XX-гIча партсъезда цIерахча юртбоахама артелерча колхозникаша Хизриев Хьасана, Тушалаев Сайд-Але, Тасаев Мадас, Гунаев Ахьмада, лесхоза болхлочо Ибрагимов Мусле.

«Еза» моттигаш дIакъовлара хетаяь яр Гуне хинна собрани. Наха дезар кхоачашдар ловш юрта къахьегамхой депутатий Совето соцам баьб «еза» моттигаш дIакъовла аьнна.

Ведана районерча наха «еза» моттигаш дIакъовла, аьнна бaь соцам къоабалбаь тIайийцаб Урус-Мартановски, Шалински, кхыча районашкарча къахьегамхоша а.

Шаьла хиннача къахьегамхой собране къамаьл дир коммунальни боахама отдела болхлочо Юнусова, Райпромкомбината счетовода Баштарова, Заготконтора директора Халухаева, кхычар. Цу массане а могабир «еза» моттигаш дIакъовла, аьнна Веденски районерча къахьегамхоша баь соцам.

Н. ШИПУЛИН.

Армянски ССР. Листача хьунаща, кIоаргача аьлеща, массача хишца гIордаьнна Iеш дац Зангезурски лоамаш. Молибден, цIаста, аьшк, гIишлой материалаш Iалаьмате дукха йолаш лоамаш да уж. Укхаза хьалъяьй Iалаьмате йоккхий промышленни предприятеш, мел эшар долаш йола болхлой поселкаш.

ХIанз кхы цхьаькха а горнорудни промышленноста низ бола предприяти — Агаракски цIаста-молибденови комбинат хьалъеш латт цига. Лаккха сигала урагIъяхай обогатительни фабрика кхаь корпуса металлически конструкцеш. Формовочнии механическии цехаш хьалъеш латт. Цунца цхьан-цхьан механизированни хьисапе леладу руда доаллача моттигашка из хьадаккхара кийчо еш дола балхаш.

Сурта тIа: Агаракски цIаста-молибденови комбината обогатительни фабрика руда кагий оата корпус хьалъяр.

А. БАДАЛЯНА сурт. **ТАСС фотохроника.**

Планал совгIа

ССКП XXII съезда сийна тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара къахьегаш я Грознера Ерригроссийски бIаргаш дайнарий общества дешара-производственни предприяте коллектив. ДIабахача январь бетта йола план 112,5 процент кхоачашъяьй цо. Дика толамаш доахаш хьабоагIа бIаргаш дайнарий общества болхлой февраль бетта а.

Къаьстта дика болх бу столяраша И. Клименкос, А. Саусита. Сменни балка нормаш 200 процент кхоачашъю цар. Царна дукха тIехьа ца бусаш хьабоагIа обойщикаш В. Иванов, В. Гончаров, иштта кхыбараш а. ХIара сменах цаI ах а совгIа а нормаш тIехкхоачашъю цар.

Семилетка кхоалагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра социалистически декхараш тIаэцаш цар яхье йийхай Ассиновски производственни предприяте бIаргаш дайнарий общества коллектив, Къилбаседа-ХIирий АССР Орджоникидзера производственни предприяте бIаргаш дайнарий общество.

Г. АЛХАЗОВ.

Керда толамаш доах

ССКП XXII съезда сийленца накъа дахар духьа дерригача халкъо лаьцача социалистически яхьа юкъе а яха доккхий декхараш тIайийцад Грозненски № 7 йолча даьтта доаккхача завода коллективо: план ханал хьалха кхоачаш а яь, планал совгIа дуккха а тоннаш ганарий даьтта даккха; къахьегама овсарле планах лаьрхIачул цхьа процент лакхъе, шера пхийттанел кIезигагIа ца луш, рационализаторски предложени яла.

ТIаийца декхараш кхоачашдара цехашка социалистически яхь яьржай. Техниках дика пайда а эцаш хьинаре къахьегар бахьан долаш, январь бетта план ханал хьалха кхоачаш а яь, планал совгIа 20 тонн даьтта даьккхар завода коллективо.

Социалистически яхье дикагIа толамаш доах коммунисташа. Масала, экспеллеровщица-коммунистка А. Я. Темановскаяс кулгалдеш йолча бригадо январь бетта план 120 процент кхоачашйир. Даьтта даккхара а хьадаьккха даьтта дика хилийтара а кхыча сменел хьалха латт ССКП члена, завода дикагIа йолча рационализатора К. А. Стрижовас кулгалдеш йола смена.

Ший болх дика беш а рационализаторий балхаца хьинаре дакъа лоацаш а ва коммунист Б. И. Николаев. Болх дика беш хиларах завода Сийлен доска тIа бихьаб Стрижова а Николаев а.

Коммунисташкара хьокхам а эцаш дика балхаш ду заводе парте боацача къахьегамхоша а. Заводе балха вена дукха ха яланехьа шиъ-кхоъ говзал а Iомаяь, завода коллектива общественни вахаре дакъа а лоацаш хьинаре къахьегаш ва экспеллеровщик Нухаев Хасмухьмад. Иштта дика къахьег слесара Г. И. Сысоева.

Балха хьалха латтарий хьокхам хьа а эцаш тIехь-тIехьа керда толамаш доахаш я даьтта доаккхача завода коллектив.

И. МАЙОРОВ.

ССКП XXI съездо дIахо йодача хана мехкдаьтта дукхагIа даккхара яь постановлени кхоачашъеш мехкдаьттеи гази доахка моттигаш тахкара болх дика тоабаьб Нохч-ГIалгIайчен геолого-разведочни парте болхлоша.

ХIанз Кабардино-Балкарерча лоамашка «Грознефтеразведка» контора чуйоагIа Церикгельски геолого-разведочни парти я мехкдаьттеи гази лохаш. Цига «Сийнача Iамий» районе мастер П. Ефимов керте латтача № 1 йолча установкаи мастера Ш. Хашагульгова кулгалдеча № 2 йолча установкаи бригадаш я бурув тохаш.

Къаьстта хала бурув тохалуш моттиг я № 2 йолча установка коллективо болх бер. ХIаьта а бурув тохара балхаш графикал хьалха леладу цо. Цигарча хьалашка хьежача боккха толам ба из. Цхьабакъда, цунах тоъам баь Iе дага бац буровикаш. Коммунистически партеи Советски правительствеи шоашта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара чIоагIа къахьега дезилга а ховш социалистически декхар тIаийцад нов. Хашагульгов керте латтача бригада. Цо лаьрхIад цу скважине 1600 метр кIоарга бурув тоха

Из декхар сийленца кхоачашдергда оаха, йоах Хашагульгова, нагахьа санна мел эша оборудовани тхона снабженцаша Iалашйойя.

Сурта тIа: № 2 йола установка. Хьалхарча плане бурув деттача бригада мастер Ш. Хашагульгов.

Р. САЯНЦА сурт.

Сий дола цIи яьккхай

Массанена дукха везаш а лоархIаш а ва Грознерча локомотивни депо промывальщикалла болх бу Истамиров Султан. Ши шу гаргга ха мара яц цо депо болх бу, хIаьта а ше дика болхло хилар хьахьекхад Истамирова. Производственни нормаш 140—150 процент кхоачашъю цо массайолча хана.

Производственни заданеш массайолча хана тIехкхоачашъярах локомотивни депо кулгалхоша дукхаза совгIаташ тийннад Истамировна.

Болх дика барал совгIа общественни вахаре а дакъа лоац промывальщика. Дисциплина дика хиларах, шийна тIаьилла болх халo ца къовсаш чакхбахарах коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи еннай укх деношка Истамировна.

Г. АНОХОВ.

Мехкдаьттахошта лаьрхIа

Ер шу доладеннача хана денз Старопромысловски районе бахача наха чубаха а культурно-бытовой гIулакхашта лаьрхIа а керда гIишлош хьалъеш латт. «Старогрознефть» нефтепромыслови управленерча мехкдаьттахошта лаьрхIа укх шера 100-нел кIезигагIа йоацаш квартира яла лаьрхIад гIишлош ераша.

ХIанз Нефтемайск яхача городоке наха чубаха 10 квартира йола цIа йистедоалаш латт.

Мехкдаьттахой бераштa лаьрхIа 240 моттиг а йолаш вай республикерча Сержень-Юрта пионерски лагерь хьалъяра чертеж оттадаь йоалаш латт капитальни гIишлош хьалъю отдел.

ССКП XXII съезда сийна дика совгIат кийчде лаьрхIад гIишлош ераша.

А. ТИЩЕНКО.

ЦхьоагIонца къахьег

Коммунистически къахьегама коллектива сийлен цIи яккхара Москва-Сортировочни яхача станце депо коллективо дIадоладаь дика гIулакх хьаллаца лаьрхIар крекинг-завода № 4 йолча бригада болхлоша.

Бригадерча оператора помощника Брезгин Михаила дувц: «Из сийлен цIи яккхара социалистически яхье тхо даьлча хIара болхло ший низ а хьинар а ца кходеш къахьегаш вар. Тхона ховра из кхоачашдара чIоагIа къахьега, деша дезилга. Цхьабакъда, халонех кхераш яцар тха коллектив».

Доккхий толамаш даха йиш кул зIамигача коллективата цхьа барт а болаш, тIехьависачоа новкъостал а деш безаме къахьийгача.

Белгалдаккха дезаш да цу бригада хIара член ший кхетам лакхбе безам болаш волга, даьхача толамех тоъам хулаш воацилга.

1952 шера 8 класс йистеяьккхачул тIехьагIа вера заводе болх бе комсомолец Брезгин Михаил. Дукха ха ялалехь Арме вигар из, цхьабакъда ше цIа ма венге а юхавера из установке болх бе. Оператора помощник хилар цох. Къоначa болхлочоа новкъостал де гIерташ бар берригa болхлой, къаьстта чIоагIа новкъостал дир цунна воккхагIа волча оператора Сурцева, оператора Гриченкос, кхыбараша. Политехнически техникуме деша баха нах кийчбеча курсашка деша вахар Михаил, цул тIехьагIа заочно техникуме а вахар. ХIанз цхьоалагIча курса студент ва из. Техникуме Iомадеча предметаша — физика, математика, химе производстве дикагIа болх бе новкъостал ду цунна.

Сурцева бригадера дукхагIа бараш рационализатораш ба. Рационализаторийи изобретателийи конкурсе дакъа лоацаш хиннав дукха ха йоаццаш бригадир, боккха пайда луш йола ши рационализаторски предложени балха юкъейоалаяьй цо укх тIехьарча хана.

Цу бригада членаша лаьрхIар чоалхане йола балха говзалаш Iомае. Слесарни гIулакх Iомадара кийч а бенна, экзаменаш дIаеннай цар. Е еза ерригa кагий ремонт шоаш ю, хьалха цу тIулакха лаьрххIа дежурни слесарь лелавора.

Бригадерча цхьан болхлочо моллагIа-дале а телха хIама дойя сихха оарцагIбовл новкъостий. Нагахьа санна цунах хIама ца хуле, «Шиповника» тIа воаккх.

Иштта дежурстве волаш насосера даьтта кхоачаденнадий а ца ховш висавар машинист Филиппов. Дукха ха яланехьа «Шиповника» тIа бIаргавайра цунна ше. Цу хана денз дикка хьожаш хул машинист насосага.

Бригадера эгтара къонагIа йола член я комсомолка Одинцева Оля. 1958 шера 10 класс йисте а яьккха, технически училище деша яхаяр из. Училища йистеяьккхачул тIехьагIа крекинг-заводе балха ейтар Оля. Заводе кхийтар из шийна ховр кIезига долга, дIахо кхы а деша дезилга. Къаьстта чIоагIа белгалдаьлар из коммунистически къахьегама бригада цIи яккхара социалистически яхь йоаржайча. Эггара хьалха деша бахар Брезгин, Любицкая, Васильева, Гриченко, Ярославский, хIаьта Оля мехкдаьтта институте заочно деша яхар. Укх Iай дика дIаелар цо ерригa экзаменаш а зачеташ а.

Иштта хьинаре къа а хьег, деша а деш ССКП XXII-гIа съезд хьаеллача денга толамца накъа бахара къовсам лоаттабеча бригада болхлоша.

П. ПОПОВ.

Кхалнаьха бокъонаш чIоаггIа лораю законо

1961 шера 1 январе денз чIоагIденнад пхезлагIа гулъяьча РСФСР Лакххехьарча Совета 3-гIча сессе тIаийца керда уголовни кодекс.

Керда закон тIадерзадаьд социалистически законность дIахо чIоагIяра, советски наьха сийи бокъонаши чIоагIагIа лораяра, зуламашца лоаттбеча къовсамера общественноста лоархIам лакхбара, общества духьаларча наха даьр дуача элементаша леладу зуламера гIулакххаш хоаддадаь дIадахара.

Кердача законо бехк чIоагIагIа бу моттигерча оамалех юхедиса во гIулакхаш бахьан долаш эулам дарах, хIана аьлча хьалхагIа деш хиннача таIазараша дика аьттув балийтацар цу эхь дайнача къаьнача заман воча гIулакхашца лоаттабеча къовсаме.

ДIадахача шера ноябрь бутт чакхбоалаш хиннача ССКП Нохч-ГIалгIай обкома IV Пленумо къаьстта дийщар кхалнаха юкъе беча балха хьакъехьара дош. Из болх во беш хилар соцадир цига, къаьстта а социалистически гIулакхашта духьала дола, кхалсаг доастама йоаккхаш дола къаьнарча замах юхедиса во гIулакхаш дIадахара даькъе.

Дукха даьд Советски пачхахьалкхено кхалсат бокъонца лоала кIалхаръяккхара, из пачхахьалкхен, общественни, культурни балха юкъеозара. Партийни, советски, общественни, боахама организацешка кулгал деча балхаш тIа дукха кхалнах ахийтаб.

Цхьабакъда, харцахьа хургдар советски кхалсаг дегIаяра новкъарле еш дола цIенхашттара кхоачамбоацараш ца зувш дитача. Республике кIезиглуш дац мехкарий уда а беш, маьре кхувлилга, хIанз а дукха моттигаш я шишша а кхы дукхагIа а истий болаш, урдош телаш а чийдеш а, маьре баха ха йоацаш бола мехкарий кхувлаш. Дукха гражданаш ба вайцига дукха хана денз истий а кхийла ЗАГС-а органашка дIа а язбаланза. ХIаьта из бахьан долаш сесага шийна а цунна хьакхоачача хIамантахьара а зе хул маьрацара цун гIулакхаш хаьдача хана: кхалсага йиш хилац бераш кхабара доагIа алименташ хьадаха аьнна дош суде дала, боахамах шийна доагIа дизза дакъа хьадаккха, кхыдараш.

Дукха моттигаш я хIанз а советски лоаман кхалсаго пачхахьалкхен, общественни, культурни балха юкъе дакъа лацара духьаленаш еш. Из кино, театрашка, клубашка ахийтац, цунга дешийтац школашка а кхыча юкъерчеи лакхерчеи дешара заведенешка а. Массанега дешийтара закон кхоачаш ца деш дукха районаш я. ЙиълагIеи пхелагIеи классаш яьха ма баьллинге а дешар дут дуккхача йиIигаша. Наьсарен районера кхоалагIа дакъа гаргга йола йиIигаш деша ца ягIаш я. ХIанз а юкъера дIадаккханза да вайцига гражданашта доккха зе деш дола цхьа хьарчарах юкъе денна моастагIал.

Уж долла хIамаш вайна юкъе хилара бахьан да къаьнача замах юхедисача цу харцахьарча гIулакхашта духьала вай дикка къовсам ца лоаттабар, бахача наха юкъе кхоачам болаш массово-политически болх ца лелабар, советски кхалсага бокъонаш лораеш дола советски законаш шерра дIадовзийташ ца хилар. Социалистически обществе общественни порядоки советски законаши телхадеранца лоаттабу къовсам духхьал таIазараш дарца лоаттабеш бац. Вайцига къаьстта лоархIам болаш ца общества беча хьехамца нах хьалкхебелга, харцахьара хIама цIаькха дича мегарг ца хилар дIахойтилга, харцахьа вала йиш йоаца хьалаш оттаделга. Цхьабакъда, дуккхаза а законаш телхадеш, кхераме болча зуламхошта къиза таIазар де деза эггара бирсагIа долча Советски пачхахьалкхен законага хьежжа.

Масала, йоI культураца дегIаяра, самодеятельноста кружокашка из ахара, цо дIахо дешара духьале еш бола дайи гаргала нахи цкъарчоъ общественносто бехк баккхарца бита йиш я, цхьабакъда, нагахьа санна иштта бехк баьккхачул тIехьагIа нийсача новкъа ца баьннача, закон толхадарах бехке бараштa УК 134 статьяга хьежжа уголовни бехктокхам бинза баргбац. Цу статьях деш дола таIазар шин шерага кхаччалца чувалла суд елга да.

Парте обкома пленума решенешка нийса аьннад советски законаш телхадераш гучабаларга а царна таIазараш дарга а во хьож судеи, прокуратураи, милицеи органаш. ХIанз а кIезига бувзам ба цар общественностаца, хIаьта дешаш къоастаделга дукха гоа ду. Цунах бе боагIаш бола соцам а баь, къахетам боаццаш къовсам лелабе беза къаьнача замах юхедиса во гIулакхаш мел леладераьца.

Кердача законо судага гIолла бехктокхам бе оттадаьд вувртва, еттаргья, боахама зе дергда, яхаш кхерам тIатессарах, нагахьа санна цунах лорвала везаш бахьан дале. Цу тайпара кхерамаш тIатувс вIаши юкъе хастахетараш латтача, моастагIал доаллача, безаме доаца гIулакхаш доахкача наха, цIагIа халахетар даьннача хана мара сесага. Уж кхерамаш кхоачаш хулаш а, хIаьта Iаьдала органаш, доаттIача тайпара цунах де дезар де горо ца хиларах кхы цIаькха иззаморг дича мегарг доацилга дIахайтарца кхоачамбаь Iеш а моттигаш хул. ХIанз уж тайпа гIулакхаш уголовни порядках таIазараш дергдолаш да.

Уголовни законо доккха таIазар де оттадаьд саг низагIа лелаярах. Нагахьа санна хьалхагIа суде хиннача е къаьстта кхераме волча рецидивиста из гIулакх даьдале е хьувзаяьр маьре яха ха йоаца йоI яле, 15 шерага кхаччалца чувалла суд е йиш я, хIаьта цхьаццайолча хана, цул совгIа, ссылке а вохийт.

Цу тайппара уголовни порядках таIазар ду маьре яха ха кхачанза йолча йоIаца вахачоа а.

Уголовни бехктокхам бу наьха бер лочкъадаьчоа е из хийцачоа. Цу тайппара судага гIолла бехктокхам бу шоай бокъонех шоашта йолча гIойленна пайда ийбеш болча а тIахьожам боацаши эшшаш дола новкъостал ца деши тесса бераш дита леладеча а опекунашта.

ТаIазар чIоагIагIа ду кхенза бола капирхой зуламерча гIулакхашта юкъеозарах, сагIа дехарах, кхахьпал леладарах, шоакъ тIайодача ловзарех ловзарах.

Чувалла суд ю кхенза дола бераш Iалаццдарах боагIа мах судо соцам баьчул тIехьагIа дуккхаза из дIабала ца туташ кIалхарбувла гIертараштa. Цхьан мелте ца соцаш цхьаькха тайпа нах а ба вайна, саг а йоалайийя бераш а доладийя, даа хIама доацаш бола уж бита а бите, дIалийлхе кхычахьа болхаш.

Советски законах судага гIолла бехктокхам бу бокъонца дIаяз а яь кIал йоалаяь саг йоллашехьа а, ЗАГС-а органех из лочкъа а даь, цIаькха а дIаяз а яйташ саг йоалаярах.

Больнице доацаш е лакхехьара медицински образовани йоацача саго бер дIадаьккхача уголовни порядках таIазар ду, нагахьа санна цул совнагIа, берах хинна кхалсаг из бахьан долаш енна е эйп яьнна болх хуле хIаьта-вета а.

Вай советски пачхахьалкхен аппаратерча болхлоша, боахама организацейи промышленни предприятейи кулгалхоша чIоаггIа лораю хIара советски гражданина бокъонаш. Цхьабакъда, законо яхар теркал ца деш, из телхадеш бола кулгалхой а нийслу. Цу нахага уж тайпа харцахьара гIулакхаш ца леладайтар духьа уголовни бехктокхам бе аьнна оттадаьд берах хилар бахьан долаш кхалсаг балха дIа ца эцарах е балхара дIаякхарах, хIаьта иштта наьхах доахкаш бераш долаш бола ноаной балха дIа ца эцарах е балхара дIабахарах.

Кердача уголовни кодекса тIа оттадаьд шиъ а кхы дукхагIа а истий кхувлача наха набахта бокха судаш елга, хIаьта къаьнарча уголовни кодекса тIа из доацаш дар.

1961 шера 30 январе Первомайски халкъа судо 1 шу набахта даккха суд йир Ленина цIерахча колхоза бригадир хиннача Костоев Висангирена, 1949 шера денз йоалаяь Зайнап яхаш сесага цо даь бераш а доллашехьа а, 1961 шера 3 январе Сайпарова а йоалаяь, цу шиннеца а вахаш из хиларах. Цамогаш хилар бахьан долаш шийна боахам лелабе ца могандаь йоккхагIа йолча сесаго йоалаяйтай сога шоллагIа саг яхаш, бехказа вала гIертар Костоев. Лакхехьарча судо из приговор чIоагIдир.

Набахта валла суд ю нускалах ахчанца, доаханца, кхыча хIаманца урдув (кхаъ) ийцача йиIий даьшта, гаргалча наха. Цу тайппара уголовни порядках таIазар ду нускала хьалхара урдув деннача саг йигача вIамитача сага, цун даьшта, гаргалча наха.

ЧIоагIа бехктокхам бу кхалсагах низагIа сесаг йича е цун безам боаццашехьа а из шийца йоахае гIертача, хIаьта иштта кхалсага маьре яха духьале йича а.

ДIадаха шу чакхдоаллаш Лакхехьарча судо къоастадир маьраца яха безам боацаш йолча ший йишийна низ баьча, цунга бала бенача Бекова дош. Из маьраца яха ца туташ, ший даь-цIа енай. Цунна эгIазвахача Бекова топ теха йийнай ший йиша. Бековна топаш тоха суд йир судо. РСФСР Лакхехьарча судо чIоагIдаьд из приговор.

Шийна сесаг е йоI йодаярах уголовни бехктокхам бе оттадаьд законах. Уж тайпа гIулакхаш къаьстта дукха нийслу Наьсарен районе, хIаьта мехкараша шоаш дукхагIча хана харцахьара никъ а лувц: хьалхагIа ше йодаяьй оал цо, хIаьта цул тIехьагIа се раьза а хинна маьре яхай со оал. Ховш да, йодаяьчун даьша низ барах шин тайпара цо из дувцилга. Цхьабакъда, кхалсаго ше лорае еза ший бокъонаш, закон шийгахьа долга а ховш.

Уж тайпа я советски кхалсага бокъонаш лораеш йола уголовни закона керттера статьяш.

Вай мехкара бокъонаш телхаелга дIадаккха дезаш дола доккхий декхараш дика кхоачаш а дулургда, хIаьта советски законашкара социалистически общежите бокъонаши коммунистически моральи бокъонца чакхйоаккхаргйолча уйланца нах хьал а кхебуларгба, нагахьа санна вай мехкарча берригача къахьегамхоша, ерригача партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша, болхлой, колхозхой, тIулакхерча наьха коллективаша цу гIулакха чIоаггIа къахьеге.

Коммунистически парте хьалхленца а общественноста новкъосталца а уж декхараш толаме кхоачашдергда.

А. РОМАНОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР прокурор, пачхахьалкхен юстице 2 кл. советник.

ХIара гектара тIара 100 центнер йоаккхаргья

ДИКАГIБАРИЙ ОПЫТ БАЛХА ЮКЪЕ

ХьажкIаш дика хьувкъийтара Iалаьмате дукха къахьег Шалински района «Джалка» яхача совхозерча хьажкIаш лелаярхочо Зармаевеи цун звено членашеи, хIана аьлча, царна дика хов баьча балхага хьежжа мара уж ца хьувкъилга.

Хий дехкара аьттув болаш долча дикача лаьтта хьажкIаш дIаювлга, из лаьтта ший ханнахьа эшшача тайпара кийчделга — из да Зармаева юххьанца йоакхо еш дола гIулакх. Из бахьан долаш да 1958, 1959, 1960 шерашка климат бе-башха хинна йоллашехь а, цун хьажкIаш шерагара шерага дикагIа хьувкъилга.

1958-ча шера 22—23 сантиметр мара кIоарга дацар Зармаева хьажкIаш дIайийна оахам, цхьабакъда, халкъа боахама карагIдаьннарий Ерригсоюзни Выставке хинначул тIехьагIа Зармаевна гучадаьлар оахам кIоаргагIа дича хьажкIаш дикагIа хьувкъилга, цудухьа дIадахача шера 30 сантиметр кIоарга оахам а деш дIайийра цо хьажкIаш. Цамца даькха лаьтта дукха дезаш, иштарча лаьтта дика дегIайоагIаш культура я хьажкIаш.

Лаьтта кIоарга ахарал совгIа, боккха лоархIам болаш да зябь ханнахьа ахар а. Хьалхарча шера цига дIайийна хиннача культурай овлаш а лордаш-хIамаш а йохкаяларца керда дIаювча културана эшаш йола кхачаш-хIамаш дукхагIа Iов ханнахьа зябь аьхача, ахкан тIеххьарча ханеи гурахьеи хиннача йоачай тIоадал а дикагIа чулоац цо тIаккха. Ханнахьа аьхача зяба тIа мара хьажкIаш дIаювш вац Зармаев.

Зармаева массаза а чIоагIа лоархIам беш дола шоллагIа агротехнически гIулакх да кхаш тIа удобренеш йоххилга. Турахьа зяба лаьтта ахалехьа хIара гектара тIа 20 тонн кхоачаш кхо дулл цо, хIаьта 1960-ча шера совхоза агрономаша даьча хьехарах 20 тонн кхох цхьацца центнер аьта суперфосфат а тохаш диллар цо из кхо.

Соахка хьажкIаш дIаелехьа, шозлагIа культиваци ялехьа гектара тIа 3,5 центнер минеральни удобренеш ехкар: 2 центнер азотисти удобрении, 1 центнер суперфосфати, 0,5 центнер калийни тухи. Эттара тIехьа а хьажкIаша цегI даьхача хана, июль бетта 12—13 деношка хIара гектара тIа 1,5 центнер кхоачаш амиачни селитр йиллар хьажкIаш эсалагIа йол-йолча моттигашка.

ХIа, аьнна, коканна зиза тоха долалушшехь а хьажкIаш дIае волалу Зармаев. 10 сантиметр кIоарга 12 градус йIовхал йолаш хул цу хана лаьтта.

1960-ча шера май бетта шоллагIча дийнахьа вола а венна 8-ча дийнахьа хьажкIаш дIайийна ваьлар Зармаев. «СКГН-6» яхача навесни сеялкаца хIара гектара тIа 120 килограмм ВИР-63 яха гибридни фу а тоссаш квадратно-гнездовой хьисапе мара дIаец цо хьажкIаш. Массе фийг цхьан боарамагIа хургболаш заводе кийч а дийя, совхоза отделене агронома кьалхленца гранозан яха молхаш а техе мара хьажкIий фу дIадец Зармаева. ХьажкIаш дIаелехьа зяба тIа макха а баькхе, шозза культиваци а йийя кийчду Зармаева звенос лаьтта. Фийг 12 сантиметр кIоарга а бохийтаи дIаюв хьажкIаш.

ХьажкIаш дIайийначул тIехьагIа, уж хьатIаялалехьа цкъаи хьатIаяьнначул тIехьагIа цIаькхеи шозза макха боаккх, мугIарашта юкъе гIолла шозза тракторца «КРН-4,2» яха культиватор токхаю. ХьажкIашта, хьоаса боаккхача хана, малх хьакхеталехьа канаш тIара кулгашца хьа а боахаш беттай хьоасашта дом бийттаб Зармаева.

ХьажкIашта юкъе дикагIа фо чудоагIаргдолаш, гонахьара йоархI дIа а йоаккхаш цIенъяьй кхай йистош.

Цхьаккха а хьажкIа йоа ца еш, сагага лочкъа ца яйташ чуера Зармаева ерригa хьажкIаш.

Уж лакхехьа вай дийца агротехнически гIулакхаш леладар бахьан долаш нов. Зармаева звенос лелаяьча 20 гектара тIара екъача, фуалъяьхача хьажкIий 2835 центнер чуера. ХIара гектара тIара 141,8 центнер хул из.

Фуалъяьхача хьажкIий цхьа центнер яккхарга Зармаева звено дIабаха мах 9 соми 12 кепиги ба (къаьнарча махьах). 1960-ча шера «Джалка» яхача совхоза промфинпланах оттабаьчул 3,3-зза кIезигагIа хул из.

Силоса лаьрхIа дIайийнача 30 гектара тIара моша хьажкIаш а йоахкаш дола 15100 центнер сийна гIад даькхар звенос, из хул хIара гектар тIара 503 центнер. Моша хьажкIаш а йоахкаш долча цу гIадамий центнерага шийга дIабаха мах 1 соми 33 кепиги мара бац — планах лаьрхIачул 3,5-зза чухнахьа ба из.

Зармаева звенос хьийгача къих паччахьалкхенна дIаяла 18 вагон фуалъяьхача хьажкIий а хилар, 150 Iатта диззача шера кхоачамбалла дика доакъар а хилар.

ХьажкIаш кхеяра даькъе цо даьха доккхий толамаш бахьан долаш халкъа боахама карагIдийннарий Ерригсоюзни Выставка йоккха дото медаль елар Зармаевна 1959-ча шера.

Даькхача алапел совнагIа, Зармаевна 4 эзар сом гаргга ахчеи 500 килограмм хьажкIийи, хIаьта цунца болх беш волча Зармаев Джалаудина 2 эзар сом гаргга ахча а деннад хьажкIаш дика хьувкъаяр бахьан долаш 1960-ча шера.

Механизированни звено звеньевойца Джамалаев Татийцеи Къилбаседа-ХIирий АССР Сталина цIерахча колхоза звеньевойца Албеговцеи 1961-ча шера яхье а ваьнна, Зармаева дош деннад 100 гектар лаьттан тIа хIара гектара тIара 120 центнер йоаккхаш фуалъяьхача хьажкIий яккхеи 100 гектар лаьттан тIа хIара гектара тIара моша хьажкIаш а йоахкаш дола 1000 центнер сийна гIад даккхеи.

Цул совнагIа 20 гектар лаьттан тIа хIара гектара тIара 400 центнер йоаккхаш шекара свеклаш яха а дош деннад Зармаева Iаддал-СаIийда.

Х. МАХИТАРОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета юрта боахама группа начальник.

Дукхагlа йоахаргья хьайбай продукташ

ССКП ЦК январски Пленума решенеш кхоачашъяра Наурски района Ленина цIерахча колхоза № 4 йолча шурий-товарни ферма хьайбаш леладераша шоай торонашка а хьежа, 1961 шера юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара 3000 килограмм шура яккха лаьрхIад. Январь беттара шура яккхара план 103,4 процент кхоачаш а яь шоаш денна дош толамца кхоачашду цар.

Къаьстта дика болх беш я доярка Андреева Клавдия. Январь бетта ше лелабеча хIара Iаттагара 320 килограмм шура яьккхай цо. Цул дукха тIехьайисаяц Шелельо Мария а. 280 килограмм шура яьккхай цо хIара Iаттагара.

Уж толамаш даха доаркай вIаштIехьдоал хьайбашта дикка гIулакх дарах. Дояркаша шоай ханнахьа хIама дул доаханна, хий меладу, хIаьта цIена леладу. ХIара Iатта 20 килограмм барда, 40 килограмм силос, 10 килограмм йол, иштта концентраташ тел дийнахьеи буси. Ший ханнахьа фега арадоах доахан. Иштта доахан леладича шура а дулх а тIаккхет.

Белгалдаккха дезаш да ферме деррига балхаш кара делга. Из гIулакх иштта дешаре кхы а доккхагIа толамаш даха йиш хургьяр хьайбаш леладерашка. Цар болх аттача баккхарга хьежа декхарийла ба колхоза кулгалхой. Цхьабакъда, цу торонех бокъонца пайда а ийца колхозникий хьал-торо тоаяра лоадама хIама дац.

Хьайбаш леладераш баха тоъал цIенош дац. Цудухьа, цхьан квартире шишша-кхоккха дезал бах. Цул совгIа, вIалла а хьокхац кинофильмаш, библиотека яц, иштта кхыдола културно-кхетама балхаш дац.

ХIаьта а ССКП XXII-гIа съезд хьаеллача денга доккхий толамаш а доахаш накъа баха лерхI тха ферма хьайбаш леладераша.

Д. ЗУБКОВ,
ферма воккхагIа вола скотник.

УШАЛАШ ЙОКЪАЯР

ВОЛЫНСКИ ОБЛАСТЬ. ССКП ЦК январски Пленума решенеш кхоачаш а еш, ушалаш йокъаеш а кIотаргаш дIайоахаш лаьтташ цIендеш а доккхий балхаш ду Цумански лугомелиоративни станце механизатораша. Областерча Колковски, Цумански, Маневичски, иштта кхыча районий 25-нел дукхагIча колхозашка балхаш деш ба станце механизатораш.

Аха йиш йолаш дола лаьтта 74 эзар гектар сов а доаккхаш, ССКП XXII съезд хьаеллача денга шера йоагIа план кхоачашъе дош деннад станце коллективо.

Сурта тIа: Ватутина цIерахча колхоза лаьтта ушалаш йолча цхьан участке. (Аьттехьара аьрдехьа) кIотаргаш тедача трактора тIара тракторист В. Ф. Скоци № 1 йолча дикагIча тракторни бригада бригадир А. М. Кардаши.

Г. Сажнева сурт.
ТАСС фотохроника.

Удобренеш—кхашка

Семилетка кхоалагIча шера паччахьалкхенна 7,5 миллион пунт ялат дIадала, хьажкIаш, шекар доаккха свекла, баьца дaараш дика хьувкъийта социалистически декхараш тIаийцад Нохч-ГIалгIайчен юрта боахама къахьегамхоша.

ССКП ЦК январски Пленуме къаьстта белгалдаьккхад юрта боахама продукташ дукхагIа яхара керттера бахьан ерригача торонех пайда эцилга долга. ТIайийца социалистически декхараш кхоачашдара чуийнна къахьегаш ба хIанз колхозникаш, совхозий болхлой, юрта боахама специалисташ.

Цхьабакъда, юрта боахама продукташ дукхагIа яхара ерригача торонех пайда эцац. Массанена ховш да ялат дика хьувкъийта вIаштIехьдаргдоацилга, нагахьа санна кхашка кхоачамболлаш удобренеш ехкаш ца хуле. Вай республикерча Шин-АргIа юкъеи, иштта цхьаццайолча кхыча районашкеи структура дика йоацаш лаьтташ да. Дуккхаза бIаргаго йиш я догIа дийлхача, е хий техача лаьтта тIера чIор а хиле дIаотташ. Цу тIа дIадийнача моллагIча хIаман овлагIа фо чакх а ца долаш дус. Цу гIулакхо чIоагIа новкъарле ю ялат дика хьувкъийтара. Дукха нийслу кIезига хьоанал йола лаьтташ а. Цу тайпара лаьтташ нийслу удобренеш кIезига ехкар бахьан долаш, къаьстта моттигера удобренеш ца ехкарах. Республикерча цхьаццайолча районашка а города гонахьарча моттигашка а хьажкIаш, коартолаш, баьца дараш дIаде лаьрхIача дукккха эзараш гектараш долча лаьтташка вIалла моттигера удобрени ехкаш бIаргагац. Еррига культураш дика хьувкъийтара цу лаьтташка хIара гектара тIа 10 тоннал кIезигагIа доацаш кхо дилла деза.

Дукхаза нийслу цхьаццайолча совхозашка кхыметтел парникашка дилла а кхо ца тоъаш. Цу тайпара гIулакх латт Грозненский баьца дaарий, «Аргун» яхача, «Ассиновский» совхозашка. Вай республикерча дукхагIа йолча колхозашкеи совхозашкеи хьайбаш леладеча фермашкара удобрени массехк шу а доаккхаш латт кхашка дIа ца кхухьаш. Гулдаь латтачох а кхоалагIа дакъа мара дехкац кхо кхашка.

Республике кхоачамболлаш удобрени йолаш я. Цхьабакъда, йоаггIача тайпара из кхашка дIаехкац. Из тучадоал Грозера дIааравальча. Уккхаза, къилбаседа оагIорахь, ара эзараш тоннаш дохкаденна кхои нувхаши латт. Кердача кхона нийсса питательни веществаш йоахк цох. Масала, 0,6 процент азот, 0,5 процент фосфор, 0,4 калий. Городера аракхихьа йохкаенна нувхаш чIоагIа пайдане я парникашка ехкаш хилча, хIана аьлча парникашка бехкача дикагIа лоархIача пхьажо а 33 градус мара йIовхал ца луча городал араяьхача нувхаша 45 градус йIовхал тергья.

Аракхихьача нувхашта юхе болхлоша дIадахача эхкий дIайийна хьажкIаш, ябакхаш геттара дика хилар. Цу гIулакхо хьагойт хьажкIаш, шекар доаккха свекла дIае езача кхашка из удобрени йиллача мел пайдане хургьяр. Дукха пайда баргболаш дукккхача шерашка хьаIайна итташ эзараш тоннаш удобрени я цига пайда ца эцаш латташ. Нагахьа санна из удобрени кхашка юлларе чуэца лаьрхIачул эзараш тоннаш дукхагIа ялати баьца дaараши чуэца вIаштIехьдаргдар колхозийи совхозийи. Удобрени кхашка яхьалехьа цунна юкъера кагий кирпишкаши кхыйола чIоагIа хIамаши дIаяха еза аьшка цацаца ловса а ловсаш.

Цудухьа, республикерча юрта боахама Министерстваи Совнархоза кхачан промышленноста управленеи города гонахьарча зоне дукха пайда баргбола удобрени улла а ца еш кхашка йилла декхарийла е еза Грозненски района колхозаши совхозаши.

Н. ЛЕПОРИНСКИЙ,
агроном.

Коммунистически партеи Советски правительстваи хьайбай продукташ дукхагIа яхара яьча решенеша дог гIоздаьккхача Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза № 5 йолча шурий-товарни ферма отделеверча Iаьсий леладеча Арсанова Рубикас дика толамаш доах. Укх шера цхьаккха Iаса ца далийта а махулла дукхагIа дулх тIаккхетийта а социалистически декхараш тIаийцад цо.

ХIанз йоккхагIйолча Iаьсий леладечо гIулакх деш 122 Iаса да. Уж унахцIена, цIена, диза хилийтара низ кхо ца беш къахьег Арсановас. Цо лаьрхIад хIара Iасанна дийнахьи буси планах 300 грамм дулх тIаккхетийта дезача 350-550 грамм тIаккхетийта.

Укх шера дIабахача январь бетта юкъера лаьрхIача дийнахьи буси 383 грамм дулх тIаккхетийтад Iаьсашта Арсановас. Iаьсий ца дойташ хьалкхеде а дулх тIаккхетийта а вIаштIехьдоал царна хан-ханнахьа тайп-тайпара даа хIама теларах, хий меладарах, Iаьсий латта моттигаш цIена лелаярах, иштта кхыдола гIулакх дика дарах. Цаккха а мела дар мара хий моладац Арсановас, хIаьта концентраташ кхехка а еш худар хьувкх.

Айса денна дош кхоачашдара дийи бийсеи ца къовсаш, доагIача тайпара гIулакх дергда аз Iаьсашта, йоах Iаьсий леладечо.

Сурта тIа: йоккхагIа йола Iаьсий леладер Арсанова Рубика Iаьсашта даа хIама дуллаш йоалл.

Ю. САЗАНОВ,
«Лермонтовский» совхоза керттера ветеринарни лор.
И. ПЛИЕВА сурт.

ДикагIа ебаергья кроликаш

Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоза цхьоалагIча отделене шурий-товарни ферманз гаьна йоацаш уллача шаьрача ара керда боахам биллаб отделене хьайбаш леладераша.

Укх бIаьсти ши шу доал цига кроликий ферма йилла йолаяь. Ферма болх дIаболалуш ерригаш а ткъаьиттех кролик мара яцар цига. Ала дезаш да из тIулакх хьайбаш леладераша дIадоладеча хана совхоза отделене дукхагIа бола болхлой а цхьабола кулгалхой а кроликаш лелаеча боахамо пайда лургхиларах тешаш ца хиннилга. Фермана хьакъоастаяьча кхаь гектар лаьттан тIа дIаетIаяр 550 сомий га. Цу гаьний мугIарашта юкъе дIаувттае йолайир клеткаш, секцеш.

Отделенерча боахаме хьалкхееш цхьа эзари ши бIаьи барайтта кролик я. Царна юкъе я ши бIаь нана кролик. Царех хIаране дозал ялх килограмм да. 3,5 килограмм дозал долаш йола жхо бупт баьнна кроликаш я ферме. БIаьсти яхкаргйолча кроликашта дикка кийчо еш я хIанз ферма коллектив. Ехка йолча нана кроликашта хьаяьи еш латташи я 250 клетка, цул совгIа чуоттаяь кхоабаш йолча кроликашта а яьй 80 секци.

Совхоза кроликаш лелаераша дош деннад укх шера пхийтта эзарнега кхоачаш уж ебае а, хIаьта ца йойташ хьалкхее а. Цу гIулакха шоршта доакъар тIаззад: жен, хьажкIаш, люцерна, гIух, мел, шекар доаккха а доакъара лаьрхIа а йола свекла, клеткашта чухьа боарам боллаш йIовхал хилийтара чах кIалхьарцар ду.

Шин шера ферма болхлоша паччахьалкхенна 2150 килограмм дика дулх дIаденнад. Из хул дийна йолаш 1130 кролик.

Кроликаш лелаяра болх ха а ховш, дика вIашагIбеллаб ферма заведующе Цицаев Доккас. Юртарча бахархоша лоархIаш а къахьегамхошта чIоагIа дукха везаш а ва из. Болх иштта цо вIашагIболларах доккхий толамаш даьхад кроликаш лелаераша. Цудухьа, совхоза кулгалхоша дуккхаза боккхача маьха совгIаташ а сийлен Грамоташ а тийннай нов. Цицаевна.

ССКП XXII-гIча съезда доккхийча толамашца накъа бахара хьинаре къахьегаш ба кроликаш лелаераш.

Я. ТОЛГАЕВ.

Ханнахьа а дика а чакхдоахаргда бIаьстан балхаш

ССКП ЦК январски Пленума соцамаша дегаш гIоз а даьха доккхий декхараш тIаийдеш ба Гудермесски района къахьегамхой.

Укх деношка тракторашта а юртбоахама кхыча машинашта а ремонт яь яикха гIерташ ба «Дружба» яхача совхоза шоллагIча отделенера механизатораш. Цхьайола техника ремонт яь а яьккха хIанззе а кхашка араяьккхай. Лаьтташ аха а ялаташ дIаде а техника кийча йий-еций тохкаш, гучадувла кхоачамбоацараш сихха дIадоахаш ба хIанз бригадера механизатораш.

Цул совгIа керда техника а кхаьчай отделенега: свекла дIаювлгеи удобренеш йохнияги цхьан-цхьан деш йола 4 сеялка, «Т-38» яха керда трактор. ОвсарегIа хургболча тайпара вIаштIехьбоакхх техника болх. Шишша сеялка тIехьатувсаргйолаш кийчъю трактораш. Культиваци еча хана цхьан-цхьан удобрени юлларгйолаш вIаштIехьъяьккхай «КРУ-5,4» яха керда культиватор.

Болх дика бовзаши мелал гоама йолаши саг ва механизаторий бригадир В. И. Бинусов. БIаьстан ялаташ дIадера гIулакх толамца кхоачашдара механизатораш дика кийчбеш ва из укх деношка.

ССКП XXII съезда сийна яхье баьннача совхоза механизатораша ханнахьа а дика а чакхдоахаргда бIаьстан балхаш.

И. ИСМАИЛОВ.

ХIара бIаь устагIана тIехьа—130 Iаьхар

Дукха жа да Грозненски района «Аргун» яхача колхозера Мутаев Або-Чамид заведующи волча жа леладеча ферме.

Цу фермера деррига жа дерста а диза а долаш Iангара дахара хьинаре къахьегаш я ферма еррига коллектив.

Парте XXII-ча съезда сийна доккхий социалистически декхараш тIаийцад цу фермерча жа леладераша.

Ажбатиров Султана лелабу 639 устагI. Цо лаьрхIад хIара 100 жийна тIехьа 130 Iаьхар кхалкхебе а, хIаьта хIара устагIана тIера пхи килограмми ах килограмми тха даккха а. Иштта доккха социалистически декхар тIаийцад жа Iуно Арсамиков Салмана а. Ше леладеча жех хIара 100 жийна тIехьа 130 Iаьхар хьалкхебе а хIара устагIана тIера пхи килограмми ши бIаь граммi тха даккха а дош деннад цо.

Цу ферме лелабеш 5000 совгIа устагI ба. Жа леладераша лаьрхIад ерригача ферме юкъера лаьрхIача хIара бIаь жийна тIехьа 120 Iаьхар хьалкхебе а хIара устагIана тIера 5,1 килограмм тха даккха а.

М. ЦУРОВ.

Хозахета алац цу фермах комсомольско-кагирхой ферма. Цига болх бераш кагирхойи мехкарийи ба. Ала дезаш да шоай болх чIоагIа дукха безаш уж болга. Масала, Сельмурзиев Шарип ферма заведующи а «Лермонтовский» совхоза 5-ча отделене комсомольски организаце секретарь а ва. Дукха хаяц из цига балха вена. Ший болх ха а ховш, дика дIахьу цо. Цудухьа, дика бIаргагу цар доаха толамаш. ДикагIйолча птичница Тазуркиева Бушаца хIара Iуйрийна дага воалаш хул Шарип котамашта фу тессача бакъахьа да, малагIа концентраташ елча бакъахьа я, яхаш. 2991 котам я хIанз ферме. ХIара дийнахьа 1800 фуъ гулду Тазуркиевас.

Цхьабакъда, шоаш даьхача толамех кхоачам хулаш бац ферма кагирхой. Шоай торонашка а хьежа, цар лаьрхIад хIара дийнахьа 2000 фуъ гулде.

ССКП ЦК январски Пленума решенеш кхоачашъеш ферма болхлоша дош деннад хIара котамгара планах 80 фуъ гулде дезача 110 фуъ гулде.

Сурта тIа: птичница Тазуркиева Буша.

С. ШЕРИПОВА тексти сурти.

ХIанззе а кийча хила деза дIадув фу

Районе дикагIа тIадоала фу а дувш дIайийча юртбоахама культураш дикагIа хьувкъаш хилар гучадаьннад Iилманна а практикана а. ДIадувш дола юртбоахама културай фу дика хилийтара партеи правительстваи декхарийла яьй колхозаши совхозаши къаьсттача лаьтташ тIа дIа а дувш, шоашта эшаш дола фу хьалкхеде, чуийцачул тIехьагIа шоашта мел эшаргдола фу тешшаме дIаоттаде, чуийцачул тIехьагIа бутт балалехьа массе фийг тIабаргболча боарамга из дIаккхоачаде.

Районе дикагIа тIадоала ка болча ялатийи, тидуаргийи, цхьан шерарча баьцийи фу кхоачам хилал да Сунженски районерча колхозашка. Цхьабакъда, хIара шерра-шера хьалхарча шера хьахиннача хьажкIий гибридни фу а тоссаш, хьажкIаш дIаер дукха районерча цхьайолча колхозаша из фу паччахьалкхенгара ийдергда. Шоашта из фу эца ахча колхозашка долаш да.

Ерригача районе планах аха дезача лаьтташ тIа дIаделла ка болча ялатийи, тидуаргийи, цхьан шерарча баьцийи фу тIадаргдолча боарамга дIаккхоачашдеш жийчдаьд, цхьабакъда, цхьаццайолча колхозашка из болх хIанз а йистебаьннабац. Масала, Н. Г. Наумов председатель волча Кирова цIерахчеи А. П. Арчаков председатель волча Шеча Эскара цIерахчеи колхозашка хIанз а цIендаь даьннадац дIабуврголча берца фу. Иштта, магара фу цIендаь яланза я Ленина цIерах йола колхоз а. Районерча кхыча колхозашкара эца йиш йолаш из доллаше а, цхьан шерарча баьций фу вIалла доацаш я «Ше Октябрь», «Восход» яха колхозаш. ДIаде фу кийчдара хьакъехьа партеи правительстваи хьалхашка оттадаь декхар диццалийтачоа тара да цу колхозий председателаша Амриевеи Фирзаулеи.

ТIехьа ца летташ, ханнахьа йистебаккха беза дIаде фу цIендара болх. Цу гIулакха эша машинаш а, болх бенах а хIара колхозе болаш ба. Ерригa културашдика хьувкъийтара динза даргдоаца хIама да из.

Сунженски районе меттел, ерригача республике а эсала лийннад дIадахача шерашка коартолашцара балхаш. Уж кIезига дIаювра, коартолаш дIаювш а хьайоахаш а йола техника кхоачам болаш яцар.

Соахкарчул ялхазза дукхагIа дIае еза районе укх шера коартолаш. ДIае 3300 тонн коартолаш езаргья, цхьабакъда, районе йолаш яраш ерригаш а 900 тонн мара яц. РСФСР къилбаседа областашкара дIае моллагIа коартолаш ийе йолаеннай цхьаццайола колхозаш. Липецки областера 300 тонн коартолаш ийцай XIX партсъезда цIерахча колхозо. Цхьабакъда, иштта нийс-нийсъенначара хьаийяь коартолаш дIайийча, уж дика хьувкъарг ма йий ала дезац. Районе дика хьувкъилга гучадаьннача тайпах хила еза дIаювш йола коартолаш, керттерча даькъа хьалха хьайоалача коартолий тайпа а долаш. Бе-башха ца хеташ, кор-коръяьчара хьа ца а ийеш, юрта боахама Министерствага гIолла йовза а йовзаш эца еза дIае коартолаш.

А. МИХАЙЛОВ,
Сунженски района юртбоахама инспекце керттера агроном.

Дебадергда коа тIара оалхазараш

МагIалбика районе хьалхара моттиг лелаерех я № 4 йола коа тIара оалхазараш леладу совхоз. ХIара шера паччахьалкхенга фуаш а оалхазарий дулх а дохкара плани социалистически декхараши тIеххоачашду цо.

Дика къахьег коа тIара оалхазараш леладеча Корчинова Ольгаси Иножаева Губанеи. 1957 шера денз цхьана болх беш я уж шиъ.

ССКП ЦК январски Пленумо яьча решенеша дегаш тIоздаьхача Корчиноваси Иножаеваси дош деннад укх шера хIара котамгара 130 фуъ гулде. Из хул дIадахача 1960 шера гулдаьчул 5 фуъ дукхагIа. ХIаьта бIаь тоннал дукхагIа оалхазарий дулх паччахьалкхенна дIадала а лаьрхIад совхоза коа тIара оалхазараш леладераша. ХIанз цар гIулакх деш 2000 котам я. ДIабахача январь бетта деррига а 27085 фуъ гулдаьд оалхазараш леладераша, е планах 8 фуъ гулде мара ца дезача хIара котамгара 12 фуъ гулдаьд.

Иштта толамаш даха вIаштIехьдаьннад котамашта де доагIача тайпара гIулакх дарах. Масала, хан-ханнахьа даа хIама тесс, хий меладу, иштта кхыдола гIулакх ду. Цу гIулакха лаьрхIа свекла лелаю. Даа хIама дехкача нийшка мел, гIум, иштта кхыйола минеральни подкормка ехк котамашта.

Семилетка кхоалагIча шера план ханал хьалха кхоачашъергья оаха, йоах коа тIара оалхазараш леладераша. Из хургда ССКП XXII съезда сийна оаха кийчду совгIат, йоах Корчиноваси Иножаеваси.

Цхьабакъда, совхозе балха боахкача наьха вахара хьашташ кхоачашдац района кулгалхоша. Масала, юртарча къахьегамхой цIеношка чуйилла радио, бани яц, хIаьта МагIалбике продукци дIаяхьа дукхагIйолча хана автотранспорт хилац. Цунах дIа-юха кхахьа еза продукташ дIаяхьа транспорт а йоацаш талха йолалу.

Цудухьа района кулгалхой декхарийла ба совхозе балха боахкача наьха вахара хьашташ кхоачашдара йоакхо е.

А. ХАРСИЕВ.

СЕРДАЛО

3-гIа оагI. 19 февраль, 1961 шу.

Доазол дехьара

КХЕРАМЗЛЕН СОВЕТЕ

НЬЮ-ЙОРК, 15 февраль. **ТАСС-а корреспонденташа Г. Шишкинеи Н. Крестниковеи** хоам бу: тахан хьайийлай Конгорча хьала хьакъехьарча дешата хьожаш йола Кхерамзлен Совета заседани.

Нах вІашагІбетталуш а кепайоазошта лаьрхІа а йола галерея тІанкІ аьнна хьалйиза я. Цу чура бараш меттел, деррига дуне а чІоагІа уйла тІаяхийта ладувгІаш да цу зале дувцачунга.

Тийшача балхаца Патрис Лумумбеи цун новкъостийи боабаро эгІазбигар дунен тІа мел бола бакъахьара нах. Наьха цІий мехкадеш колонизатораша деча зуламашта духьала майрра эгІазлон протест кхайкае аьнна ВІашагІкхийтта Къамий Организаци чуйолча цІеношта хьалхашка тахан вІашагІкхийттаб мутІарегІара американцаш. «Нах боаберий синдикат—Хаммаршельд, Чомбе, Касавубу, Мобуту», — йоах демонстрантех цхьанне бе доаллача лозунга тІа. «Лумумба верах суд е Касавубуна, Чомбена, Мобутуна!» — тІахьех цхьаькха плакато. «Хаммаршельд геттара чехка шийгарча гІулакха тІара дІаваккха ях оаха», — хаьдда кхайкаду кортамукъале бахьан долаш къовсам лоаттабеш болча шоай африкански вежарашта, шоаш тІехьа бола хьахайта баьхкача американски неграша. «Лумумба веро гучадоах колониализма оакхарий гІулакхаш», — доккхийча алапашца яздаьд цхьан плаката тІа.

Кхерамзлен Совет хьажийта дІачуеннай Советски Союза резолюце проект. Конго къаман турпал Патрис Лумумбеи цун новкъостийи тийшача балхаца боабар ООН-а уставаца тардала йиш йоацаш дола дунен халкъашта юкъера зулам да аьнна белгалдаьккхад цу документа тІа.

Советски резолюце проекто хаьдда харцду Бельге гІулакхаш, хІаьта ООН-а устава тІара санкцеш, агрессор из хиларах тарра, цунах йохийтилга дІа а дех.

Цу деша хьакъехьа эггара хьалхагІа къамаьл дир США викало Эдлой Стивенсона. Цо аьлар, Конгора хьал дикка вотІа хиннад Патрис Лумумбеи цун новкъостийи боабар бахьан долаш а Советски Союза А. Гизенги законах вола конголезски правительства викал лархІари «А. Гизенгена цхьан оагІорахьара новкъостал дергда ше аьнна дош далари» бахьан долаш а. Конголезски дош къоастадергдола конструктивни решени кийчъяра балха сабаре а сих ца луш а хила деза вай, аьлар Стивенсона. Советски делегаце проектах ВІашагІкхийттача Къамий Организацега дов хьувш дола документ лаьрхІар цо. ДІахо со дог тийша ва, аьлар Стивенсона, Малхбоаленнеи Малхбузеннеи юкъера гІулакхаш тоадар духьа а дунен халкъашта юкъерча проблемай хьакъехьа конструктивни решенеш кийчъяр духьа а Конго хьакъехьа ше лаьцача наькъага Советски Союза правительство юха хьожаргхиларах.

«Конгора ООН-а операцеш» яхаш дола гІулакхаш дІахо а леладара пайдана долча оагІорахьа къамаьл дир американски делегацена керте латтачо, цо бизза могабир Хаммаршельда дІахьош бола болх, Конгора ООН-а эскаралли персонали цига дитара тІехьа къамаьл дир.

Хаммаршельд «машара гІулакха мутІахьа хинна дунен халкъашта юкъера болхло ва» яхаш из хеставеш а дунен халкъашта юкъера дешаш къестадеча хана США правительства нийса принципаш лелаю яхаш а дола къамаьл де Стивенсон валовелча, Патрис Лумумбеи цун новкъостийи боабар дувцаш эгІазлонца цІогІарч детта баьлар галерее латта нах.

«Шо да Лумумба вийнараш, цІи ма йожийла Лумумба»,—яхаш цІогІарч деттар демонстранташа. Заседани соца а я, залера нах арабаха, аьлар Совета председатела.

Нах вІашагІкхетача галерея чу охранаца дов иккхар. Цу чу махьарч деттар, нах белхар, цІогІарч деттар охранахи полицехи латташ болча наха. Цхьабакъда, цу ерригача гІараштa юкъера шаьра хьахозар эгІазло кхайкаю лозунгаш «Эхь да из мукъа мохк лоархІача Американа!», «Заседани дІакъайлаяр аьнна бакъдар лочкъадулаггдац шуга!», «Зуламхошта Іазап де ях оаха!»

Кхерамзлен Совета заседанеш хулача залера нахи корреспонденташи арабаьхачул тІехьагІа 25 минут яьннача гІолла ший болх юха а дІаболабир Совето.

Дош лу Советски Союза викала В. А. Зорина. Американски делегата даьча къамаьла духьала массехк дош аьлар Зорина юхььанца, гІулакх тІехьагІа долчча бесса дувцаргдолаш шийга бокъо а юташ. ВІашагІкхийттача Штатий кердача правительства никъ хьалхагІа санна Советски политикана духьал деча къамаьлашца. Стивенсона хьахьокхар шийна новкъа долга дІахайтар советски викало. Уж къамаьлаш цхьаккха корта болаш а Стивенсона яха керда никъ хьахьокхаш а дац.

Стивенсона дийцар, йоах Зорина дІахо, ООН-га мел чІоагІа дог доахаш дар халкъаш, цхьабакъда, хІанз вола генеральни секретари ООН-и цхьаІ лархІа гІерташ дар цо дийцар. Из иштта дац. Г-н Хаммаршельд-м ООН яц, аьнна белгалдаьккхар Зорина. Укх тІеххьарча хана Конго хинна хІамаш дага дехача, ООН-и Хаммаршельди цхьана лархІа йиш яц.

Американски делегаце иштта лаьца позици советски делегаце хьаллаца йиш йолаш яц. ООН-а устава тІа яздаь дика гІулакхаш чакхдаха ООН-а леладу конструктивни хІамаш хьаллоацаш а хиннай, хьал а лоац Советски Союзо. Цхьабакъда, из деррига а данне тарлуш дац ВІашагІкхийттача Къамий Организаце сий доадаьча Хаммаршельда га доахаш, бакъвеш хиларца.

Совет хьожаргйолаш Конгох йолча резолюце проект юкъейоалайир советски викало.

Къамаьл дає ше юххера йистевоалаш В. А. Зорина белгалдаьккхар из юкъейоалаяь резолюце проект тІаэцаро ООН-а принципашеи дунен халкъашта юкъерча машара хьашташеи маяххара Конго гІулакх чийсхонца къоастадергдола никъ хьабелларгхилар.

Цу тІехь дІакъайлар Кхерамзлен Совета ІуйрийнAра заседани.

НЬЮ-ЙОРК, 16 февраль. Селхан дийнахьа хиннача заседане Кхерамзлен Совето дІахо дийцар Конгора хьал. Сахьат мел доал чІоагІагІа кхохкалора Кхерамзлен Совета заседане хьал. ООН чуйолча цІеношка хьачувоалача кертерча наІар тІа дукхагІа хулар конголезски халкъа палачашта къиза таІазар делга дІадеха плакаташ шоашка йола демонстранташ. Кхерамзлен Совета заседаней зала ладувгІа баьхкача наха лаьрхІа йолча галерее кхача гІертар дуккха бараш. Цхьабакъда, корреспонденташта ховш долча тайпара, царех дуккха бараш, эггара хьалха Іаьржа цІока дола беррига нах а болаш, ООН кхерамах лораеш латтараша цІеношка чубатанзар. Кхерамзлен Совета заседане баьхкача дуккхача наьха бе Африка мукъаяллийтара тІехьарча ханна йолча комитета резолюце текст дІайола листовкаш йоахкар.

Кхерамзлен Совета заседане бахка йиш йоацаш бисараша ООН-е даим волча Советски Союза викалгеи цу организаце секретариатагеи шоашта хетараш а шоаш дІадехараш а яздаь телеграммаши письмоши дахкийтар.

Империализмо Конго нах боабеш даьча зуламо эгІазбигача наха хьалхашка чІоагІа дог кхардаш дийнахьарча заседане эггара хьалха къамаьл дир Хаммаршельда. Шийна беш хинна бехк «харцбе» гІертар из, веха а веха. Хаммаршельда валлане дІавала тиганзар генеральни секретараллара, эхь ца хеташ аьлар цо, «ВІашагІкхийттача Къамий Организаци дІакхосса йиш яц са».

Конголезски халкъа турпалаш боабеш кулгаш цІеша дизача Хаммаршельда тІера бехк боаккхаш къамаьлаш дир Франце, Чиле, Англе викалашеи чанкайшистеи.

ГІожача тайпара аьл-дитт а дувцаш, советски делегата даьча къамаьлах гІерташ вар Англе викал Патрик Дин. Конголезски халкъа хьашташ маяххара а дунен халкъашта юкъе машар лорабара тІехь а Конгох дола дош къоастадеш йола резолюце советски проект «гражданскі тІом хьоабеш йола молхаш я» яхаш во къамаьл дир цо. Лумумба а цун новкъостий а боабьараш шийна мамотга бакъбе гІертар из «уж боабара бахьанаш хІанз а кІезига довзаш да» а яхаш. Дика дешаш кхо ца деш «могавора» английски делегата колонеш йолча ерригача паччахьалкхенаша чІоагІа могавеш вола Хаммаршельд. Цо яхачох, Хаммаршельда, «кхетам болаш болх баьб». Лумумба вер чІоагІа харцахьа гІулакх а лаьрхІа, колонизатораш хьулабеш дола «ООН-а Конго леладаь гІулакхаш» хьаллоацаш къамаьл дир Турце викало.

Жоп луш къамаьл де еннача бокъонах пайда а эцаш, Бельге викал Конго бельгийски колонизатораша леладаьча зуламах уж бехказа бала гІерташ даьсса хабар дувцаш вар.

Заседани йистейоалаш касабланскі конференцена юкъе дакъа лоацаш хиннача мехкийи Югославеи делегатий цІерах лоацца къамаьл дир Марокко викало Бенабуда. ХІанз Лумумбеи цун новкъостийи бІехача тайпара боабьараш гучаболча хана гІайгІа еш дакъа ха яц, аьлар цо. Из вер халахеташ санна къамаьлаш де тарлургда саго саг воацавеча лагера викалий, аьнна белгалдаьккхар цо. Цхьабакъда, вай декхар да колониализмацеи цун марионеткашцеи къовсам дІахо а лоаттабар, аьнна белгалдаьккхар Бенабуда. Цунца йистеяьлар Кхерамзлен Совета заседани.

Байкалера Москве йолх электропоездаш

Иркутски область. Дукха ха йоаццаш Восточно-Сибирски машинанькъа магистрала электрификатораша Нижнеудинск-Тайшет яхача транссибирски наькъа юххерча участкера болх йистебаьккхаб. Цу гІулакхо торо хилийтай пхи эзарнел совгІа километр йІаьха Москва-Иркутск яха вай мехка эггара йоккхагІа йола магистраль электрически низага якха. Байкалера Москве кхачалца электропоездаш лел.

Сурта тІа: боккха низ бола электровоз электрифицировать даьча наькъа тІа гІолла состав а ийца йода.

М. МИНЕЕВА сурт. **ТАСС фотохроника.**

Кхалнаха лаьрхІа

Советски Іаьдал оттадехьа нохчий мехка эггара тІехьайисарех, баьдегІа лоархІарех яр Советски района Советское яха юрт. ЧІоагІа хала бахар цу юртара нах. Царна хацар сакъердам, ираз фуд. Къаьстта хало лелайора нохчий кхалнаха. Цхьаккха а бокъо йолаш бацар уж цу хана.

Кхыча тайпара да цигара гІулакх хІанз. Лоаман юрта керда вахар дера Ильича лампочкаца цхьана. ХІанз юртара кхалнах маІача наха нийсса коммунистически общество хьалъяра массайолча моттигашка болх беш, дешаш ба. Цхьаццайолча хана кердадар, дикагІдар дІадоладара инициатораш а хул яхалнах.

Иштта, вай республике эггара хьалха нохчий кхалнаьха хьалхленца вахар Іомадеш йола школа вІашагІъеллай цига. Из школа вІашагІйоллача доккха новкъостал даьд парте районни комитето.

ХІара бетта шозза районерча культура ЦІагІа вІашагІбеттaлу вай наьха кхалнах. Цига вахар ираз долаш хилийтара тайп-тайпарча темах лекцеш еш, беседаш, сакъердаме сайренаш ю. Вахар ираз долаш хилийтара йола школа болх бе йолаенна пхи бутт мара бац, хІаьта а дукха болх баьб цо. ХІанзале цу школе дІаязъеннай 70-нел совгІа нохчий кхалсаг.

Дика дакъа лоац школе ухача кхалнаха района, республика общественни вахаре. Деннара ди массаза доал лакхлуш боагІа нохчий кхалнаьха самхетам, хІана аьлча хІара заняте шоай балха опыт ювцаш, иштта кхыдола лоархІамера гІулакхаш дувцаш дикача специалисташа лекцеш еш. ХІанзале дукха лекцеш йийшай нохчий кхалнаха лаьрхІа. Масала, партпросвещене кабинета заведующе нов. Борисовас «Вахар уналцІена хилийтара» яхача темах лекци йийшай, «Чам болаш даа хІама миштa кийчде деза» яха ший опыт йийцай повара нов. Шовхалова, иштта кхы а дуккханеша йийшай лекцеш.

Укх деношка культура ЦІагІа хиннача бархІагІча аргІан заняте гулбелар бІаьннел совгІа нохчий кхалнах. Сайреве гулбеннaрашта «Кхалсаг классически советски литературе» яхача темах лекци йийшар Л. Грудцинас. Цо дийцар кхалнаха—къахьегамхошта поэташеи писателашеи дукха терко тІаяхийтарах. Ший лекци чакхйоалаш нохчий кхалнаха хетаяь Р. Ахматовас язъяь стихаш йийшар Грудцинас. Заняте гулбенна мел хиннараш чІоагІа раьза хилар лектора.

Дукха пайда ийцаб цу лекцеех берий ясле заведующе Хацаевас, парте райкома библиотека заведующе Бициевас, иштта кхыбараша а.

Зале хиннача парте обкома лектора Ахматхановас лоацца къамаьл дир, дика гІулакх да оаш дІадоладаьр, дІахо йодача хана дика хьакъал, кхетам эца низ лулба шоана яхаш.

Сайре чакхйоалаш беррига нохчий кхалнах чакхбоалаш хургйолча заняте хьийхар кхалнаха юкъе болх бара йолча парте райкома отдела заведующе М. Арсанукаевас.

Б. ЧАХКИЕВ.

Советски илле радиофестиваль

СССР Министрий Советерча радиовещанеи телевиденеи паччахьалкхеи Комитето СССР-а а РСФСР-а а культура Министерствацца, Халкъа творчества Центральни ЦІенца, ВЛКСМ ЦК-ца, Ерригроссеи хоровой обществаца цхьана, 1961 шера февране денз апреле кхаччалца советски илле радиофестиваль вІашагІйолл ССКП XXII съезда сийна.

Программа юкъегІоргда наха довзаш а дезаш а дола советски иллеш, иштта радиофестивала лаьрхІа яздаь керда иллеш.

Вай республико а дакъа лоац цу доккхача гІулакха юкъе.

ЛаьрхІа йола отборочни комисси — жюри вІашагІтехай Нохч-ГІалгІай АССР культура министерстве.

Жюре юхакъоастадаь дикагІа а кердагІа а дола советски иллеши дикагІа йола выступленеши Ерригсоюзни радио звукозаписа керттерча фонда юкъехьоргья.

Ю. АНИСИМОВ.

Кхетамца вІаштІехьбаккха школай-интернатий болх

Укх деношка Грознерча пионерий Дворецe республика школай-интернатий болхлой совещани хилар. Цига бар республикерча школай-интернатий директораш, хьехархой, воспитателаш. 1960-1961-ча дешара шерашка школаша-интернаташа баьча дешара кхетама балхахи дІахо йодача хана царна хьалхашка латтача декхарехи лаьца доклад йир Нохч-ГІалгІай АССР-а просвещене министра заместитела нов. Демушкина. ХІанз вай республике 16 школа-интернат я, 2994 дешархо а волаш. Царех 4 школа йиІиташта лаьрхІа хьайийлай. Цига дешаш 445 дешархо ва. Царех ши школа-интернат вай республикерча школай юкххьерча классашта лаьрхІа хьехархой кийчберголаш я.

Шерра-шера чІоагІлу материальни база; дуккха дукхагІа хул ерригача школашка-интернаташка боахама инвентари дешара оборудовании. 12 интернате дешара мастерскеш я, хІаьта пхе интернате (№ № 2, 4, 5, 6, 7) шоай подсобни боахамаш да, хІаранега 25 гектарага кхаччалца лаьтта а долаш.

Белгалдаккха дезаш да цхьайолча школашка-интернаташка тоъал дешара оборудовании боахама инвентари йоацилга. Мах беча организацей бехках юрташкарча цхьайолча интернаташка (Экажкъонгий-Юртарча, Курчалоерча, Червленски станицерча, № 16 йолча Грознерча) тоъал кхачан продукташ яц. Цудухьа дешархошта тоъал продукташ дІалац.

Къаьстта во латт школай-интернатий помещенеш ца тоъара гІулакх. № 7 йолча интернате типови здани яц. ХІанз 1961-1965 шерашка хьалъергйолча дешара зданештеи общежитештеи план оттаяьй, хІара шера 300 моттиг йолаш йола здании пхи-пхи общежитии хьалъергйолаш. 1965 шу тІакхоачаш ерригa школаш-интернаташ типови зданешка хургья.

Вахарца бувзам а болаш, боккхача кхетама урокаш тел школай-интернатий дикагІа болча хьехархоша. Царех я № 11 йолча школа-интерната хьехархо Дмитриева Анна Васильевна. Цо хьеха дешархой дика дешарал совгІа шоаш Іомадаьр практика юкъекхахьа ховш а ба. Иштта дика бу ший болх № 6 йолча школе-интернате 5-ча классе математика хьехача нов. Петухова Аннас а. Дешара тІехьависа цхьаккха а саг вац цун классе.

Интернатий беррига дешархоех 10 процент дІадахача ах шера дешара тІехьабисаб. ДукхагІбараш эрсий меттахи математикахи тІехьабисаб уж. Цу гІулакхо хьагойт школай-интернатий кулгалхошеи хьехархошеи тоъал балхаш даьдоацилга.

ХІанз школашта-интернаташта хьалхашка латта керттера декхар да дешара болх дикагІа вІаштІехьбоаккхилга, дешархой кхетам лакхбелга, къаьста чІоагІа терках тІабахийта беза производственни кхетам лакхбара. Урокаш дикагІа телара, дешархой кхетам лакхбара чІоагІа уйла а еш, болх бе беза школай-интернатий кулгалхошеи хьехархошеи.

МагІалбикерча № 4 йолча, Грознерча № 15 йолча школаша-интернаташа цхьа барт болаш йола дика хьехархой коллективаш вІашагІъехкай, чІоагІа къахьет цар къахьетам безаш, керда хІама Іомаде безам болаш дешархой хьалкхебара. Цу школашкарча дешархоша шоаш ду гІулакх кухне, столове, общежите, классашка. Общественно-пайданерча къахьегаме доккха дакъа лоац дешархоша.

Дика вІашагІбеллаб хьехара болх Грознерча № 2 йолча школе-интернате. Шоай хьехархой коллектива из гІулакх мишта вІаштІехьдаьннад дийцар цу интерната завуча нов. Емельянченкос.

— Тха школе-интернате дешаш 464 дешархо ва, — аьлар цо.— Хала да царца болх бе, цхьабакъда, цхьа барт болаш, безаме къахьегаш тха коллектив хиларах вІаштІехьдаьлар тха иштта болх гоабе.

— Дика вІаштІехьбаьккхаб берашта хьехара болх вай республикерча школай-интернатий хьехархой цхьайолча коллективаша, — аьлар совещане къамаьл деш хиннача ГорОНО заведующе нов. Малярова. Царех я № 1, 2, 3, 15 йолча интернатий коллективаш. Цхьабакъда, цу тайпара латтац из гІулакх кхыча интернаташка. Санитарни гІулакхаш геттара во латт № 1 йолча школе-интернате. Цхьабакъда, цу гІулакхага хьожаш вац интерната заведующи нов. Балаянс.

Интернате леладу бераш цхьайолча хана цІена ца хулилга, хІаьта царна тоъал даа хІама дІа ца кхоачилга белгалдаьккхар ше къамаьл деш ССКП Нохч-ГІалгІай обкома Іилмаи школайи отдела заведующе нов. Новиковас.

Шоай балха говзал дІайовзийташ къамаьлаш дир совещане МагІалбикерча № 2 йолча школа-интерната директора нов. Троянова, Грознерча № 15 йолча школа-интерната воспитатела нов. Габисиане, № 5 йолча школа-интерната хьехархочо нов. Бочаровас, иштта кхыбараша а.

Школай вахарцара бувзам чІоагІбара боккха пайда лургба цу совещане, хІана аьлча дикагІа болча хьехархоша дукха пайдане хІамаш дийцар цига.

Р. МАРХИЕВА.

ШоллагІа котало

Вай мехка хІанз дІахьош да «А» классе хьалхара моттиг яккхара волейболах ловзилга. Цу классе чуйоагІа маІача наьха 16 команда. Царех цаІ я Грознера «Спартак». Дукха нах гулбеннабар укх деношка «Динамо» спортивни зале «Спартаки» (Грозный) СКИФ-и (Баку) ловзача хана.

Эггара хьалха ловзар дІадолалуше а гуш дар из сакъердаме хургдолга. ХІара команда, хІара ловзархочо чІоагІа къовсам лоаттабора котало яккха гІерташ. Ала дезаш да хІанзалца грозненцаш бакинцел цІаккха а кот ца баьннилга. ХІаьта бакинцаш берригаш а хІана бац аьнна спорта мастераш ба, грозненцаш — цхьоалагІа разрядникаш.

Хьалхара парте счет 15:13 а йолаш котбаьлар спартаковцаш. ШоллагІа парти дІаяьккхар бакинцаша (15:10). Къаьстта сакъердаме яр кхоалагІа парти. ХІара ловзархочо кхетадора из парти лоархІаме йолга. Цудухьа цхьанна а команда магацар хьалхаяла. Юххера а счет 14:14 хилар. Бургац шоашкахьа кхьчача спартаковцаша ши очко яьккхар, хІаьта цунца цхьана из партий а хьаяьккхар.

ЙиълагІа парти а хьаяьккхар грозненцаша (15:10).

Геттара дика лайзар спартаковцаш Р. Исмагилов, Ю. Булатов, В. Иванов.

Селхан сайрийна «Динамо» спортзале лайзар Тбилисера «Буревестники» Грознера «Спартаки».

Счет 3:2 а йолаш котъяьлар «Спартак».

М. ЭЛЬМУРЗИЕВ.

РАДИОПЕРЕДАЧАЙ ПРОГРАММА

19 февраде: 457.3, 4.45, 4.34 метрах йолча волнаш тІа: 7.35—«Грозненский рабочий» газета обзор; 7.50—хоамаши передачай программеи; 8.15—«Ленинан некъ» газета обзор; 8.28—художественни самодеятельноста концерт; 8.47—«Сердало» газета обзор; 16.00—«Семилетка вахте»—очерк (нохчий меттала); 18.00—сатирически радиожурнала шоллагІа номер (гІалгІай меттала); 18.30—радиоладувгІархой заявкех оттадаь концерт;

4.45, 4.34 метрах йолча волнаш тІа: 9.00—«Ма хоза я-кха хьо, тха Даьхе!»—музыкальни радиокомпозици; 10.23—бераштa концерт; 10.45—Шестакович. «Камерни музыка концерт»; 16.30—«Блоках дагадоагІараш»—радиокомпозици; 16.58—«Пьер и Люс»—радиопостановка; 17.50—венгерски ашараш; 19.00—Милютин—«Цирко лампаш лотаю»—оперетта; 21.15—Баворкина—«Са тоссаш»—пьеса; 22.06—Цуэбло Уарлос—«Кубински ашараш».

20-ча февраде: 457.3, 4.45, 4.34 метрах йолча волнаш тІа: 6.35—«Социализма мехкий экономически барт-цхьоагІо»—беседа (нохчий меттала); 6.50—хоамаши передачай программеи; 7.20—пионераштеи школьникаштеи передача (эрсий меттала); 7.40—«Тха микрофона хьалхашка...»—передача (эрсий меттала); 8.15.—«Кердача шера хьалхара толамаш»—корреспонденци (нохчий меттала); 8.30—гуржий музыка; 8.45—«Чехословацки республике»—беседа (гІалгІай меттала); 17.00—керда хоамаш (гІалгІай меттала); 17.10—мехкдаьтта болхлошта передача (гІалгІай меттала); 17.30—керда хоамаш (эрсий меттала).

Редактор **М. К. ЛЬЯНОВ.**

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цІерахча кинотеатре
Йоккха зал — «**Биъ никъ**».
Долалу: 10, 1.30, 5, 8.30.
ЗІамига зал № 1— «**Доагаш дола хий**».
Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.
ЗІамига зал № 2 — берий сеанс— «**Цар 19 шу дар**».
Долалу: 9, 11.
«**Доагаш дола хий**».
Долалу: 1.10, 3, 5.10, 7, 9, 10.45.
ЗІамига зал № 3 — берий сеанс— «**Мультипликационни фильмай сборник**».
Долалу: 9, 10.20, 11.40.
«**Биъ никъ**».
Долалу: 1, 4.30, 8.45.

«Родина» яхача кинотеатре.
Берий сеанс—«**ШайтІа цІе кІоригаш**».
Долалу: Іуйрийна 9 сахьат даьлча.
Чехова дувцарех оттадаь художественни фильмай сборник.
«**Анюта», «ЧІир лехар», «Искусства произведени**».
Долалу: 10.30.
«**Биъ никъ**» (ши сеанс цхьана).
Долалу: 10.50, 3, 6.10, 9.15.
20-ча февраде денз «**Кобра яха операци**».

ЛерттІа терко е еза халкъа театра

ШоллагІа шу да Наьсарен района культура ЦІагІа гІалгІай халкъа театр вІашагІделла. Халкъа театро кхоачаде дезар фуд аьлча, из да къахьегамхошта коммунистически кхетам балар, наха театральни искусство дикагІа йовзийтар, цунца цар безам болийтар, талант йола нах гучабахар а уж ший балха юкъеозар а.

Цун коллектив латт болхлоех, колхозникех, интеллигенцех, шоай балхах мукъа йола ха дукха дезача гІулакха дІалу цар, цунца къахьегамхой культура лакъдаш кхоачаш а ду. Цхьабакъда, халкъа театро оттаяь спектакль художественни самодеятельносто оттаьчул дикагІа а профессиональни театро оттаьчунга дІакхоачаш а хила еза. Шеко яц халкъа театра артисташ талант йолаш а из говзал караерзаяь а хила безилгах.

Ошаев Халата «Селасат», Мальсагов Орцхой «Салихьат» яха цхьан даькъах йола пьесаш а оттаяь хьадийллар Наьсарера халкъа театр. Вай республика культура вахар чухь из боккха лоархІам болаш гІулакх хиларга хьежжа хоза кхаъ хилар цох массанена а.

Цхьабакъда, дІахо цу къонача коллективаца цхьаккха а беш болх боацаш кхо бутт таргта ха яьлар. Тхьовра театр вІашагІдоллача хана терко яьяле а, хІанз хьа ма дийлладий ер, дІахо цаІ хургда-кх укхох аьлча санна тесса дитар из республика культура министерства а Наьсарен района кулгалхоша а. Цудухьа кхо бутт баьлча верригаш а ялх саг мара висанзар театре. Уж бар Абадиев Бек, Таршхоев Хаваж, Султыгова Рая, Сагов Іалихан, Карахоева Хьава, Акиева Тамара. Нийса-м хургдацар цу нахах драматически коллектив лаьрхІача а, театра группа аьлча а. ХІаьта а театр дІа ца къовлар духьа иштта лархІа езаш яр-кх из.

Нохч-ГІалгІай мехка советски Іаьдал этта 40 шу дузача денна хетаяь керда спектаклаш кийчъеш республика театраш дар. МалагІа пьеса кийчъергья-хьогІ, аьнна хаттар эттар тха коллектива хьалхашка а. Базоркин Идриса «Са тоссаш» яха драма оттае раьза хилар беррига. Мишта? Цига-м дакъа лоацаш ткъаь итт саг ма вий. Царех нийсса ахаш массови сцене дакъа лоацаш бола партизанаш бале а вожаш-м къаьст-къаьста, атта а чоалхане а ролаш йолаш ма бий. МІчара лохаргба нах? Укхаза новкъостал де кийча хилар районни газета редакце болхлой Абадиев Урусхан, Паров Сулейма, Сукиев Идрис, кхыбараш. Спектакль кийчъеча дакъа лаьцар хьехархочо Гайтукиев Хьусена, электромонтера Доскиев Юнуса, района тиқа заведующе Мухиев Аслана, иштта кхыбараша.

...Владимир Ильич Ленин ваь 90 шу дузача дийнахьа зрительни зал йизза нах гулбелар Наьсарен района культура ЦІагІа торжественни собране. Халкъа театра декораци кийч а я, кулисашта тІехьашка латташ я, артисташ барзкъаш тІадувхаш, юхь тІа грим юллаш боахк. Собрани йистеяьлар, дІайолаелар «Са тоссаш» яхача драмах оттаяь спектакль. ЧІоагІа дика а дог айденна а чакхйоал дукхагІбараш духхьашха сцена тІа арабаьнна болча артисташа оттаяь спектакль. Артисташта хетар спектакль чаккъяьлча района кулгалхоша сцена тІа хьатІа а баьнна шоай болх къоабал а беш, кхыбараш, къаьстта кхалнах, цу сий долча гІулакха тІахьехаргба, аьнна. Из хиланзар, хІана аьлча района кулгалхой спектакль дІайолаялалехьа залера арабаьлар. Из дІадаха хІама а да, ца дийцача мегаргдолаш а дар хІанз а тІехь театра балха Іоткъам беш децаре. Цу Іоткъамах лохехьа дувцаргда вай.

Художественни самодеятельноста 11-ча республикански смотре из спектакль бахьан долаш шоллагІа степень йола диплом делар театра, бархІ сага грамоташ а елар. Спектакль къоабалъяь тІаийцар ТІой-Юртарча, Долакоарча, Инаркъерча, СоагІапчарча наха, из оттайир Х. Нурадилова цІерахча Нохч-ГІалгІай драматически театре а, шозза передача яьй радиоца.

ДІадахача шера аьхки Нальчике Ерригсоюзни театральни общества выездной заседани йолаш цу обществa председатела заместитела ший доклада тІа аьлар, Къилбаседа Кавказе алхха Наьсарера гІалгІай дар мара къама меттала болх беш халкъа театр дац, аьнна. Цу дешо кхы а дикагІа болх бара театра коллектив тІа-м хьехар, цхьабакъда, «Са тоссаш» яхача пьесанна тІеххьа оттае пьеса ца хиларо юкъах баькхар болх.

Театро 1960 шера дукха болх баьб Наьсарен районерча БурокІалха вахача драматургаца Юсупов Іумараца. «Іайшет» яха шин даькъах (диъ суртах) латта цун пьеса хІанз театро кийчъеш я.

Из пьеса я театро художественни самодеятельноста III республикански смотре дІахьокха езар. Дукха халонаш духхьалгІяьннай тхона цу пьеса тІара ролаш дІанийс ца луш. Тоъал артисташ хилча-м дІаннийс ма ергъярий уж. Дукха ха яьлар къаьстта кхалнах ца тоъаш. Пьесе дакъа лоацаш пхиъ кхалсаг я, хІаьта театре Султыгова Раяи, Карахоева Хьаваи мара бапар. ХІанз керда кхалнах а театре дакъа лоацаш. Уж ба ССКП райкома кхалнаьха отдела заведующи И. Точиева, ССКП райкома библиотека заведующи Ч. Долгиева, 10-ча классера дешархо Г. Зязикова. Атта хиланзар маІача наха ролаш дІаяла а. «Са тоссаш» яхача пьесе ловзаш хиннарех виъ саг мара висавац театре. Театр вІашагІделлача дийнахь денз дакъа лоацаш хинна Абадиев Бек Ленинградски театральни институте деша вахав. Доскиев Юнус ВЛКСМ райкомага а ССКП райкомага а декхар дарах болх а ца корабаь районера вахав.

Цу коллективна лерттІа терко е а, бера балха дукхагІа лоархІам бе а беза района кулгалхоша. Цар мехкарашa шоаш дакъа ца лацар меттел театрерча артисткашта, цар караийцар сий дола гІулакх доллашехь, тІехбеттамаш беш моттигаш а нийслу. Цхьаккха саг вац комсомола райкомерча болхлоех а е цар новкъосталца вена а театре дакъа лоацаш. Цу бахьанаша вІаштІехьдалийтац театра коллектив чІоагІъе, цудухьа пьеса оттаеча хана дехар а деш кердабараш юкъеувза безаш хул.

ХІанз У. Юсупова «Іайшет» яха пьеса ха кІезига яле а республикански смотре из дІахьокха кийчъе лаьрхІад театра коллективо. Цхьабакъда, декорации тІадувха барзкъаши хьаде а спектакла кхыча эшарашта дІадахийта а ахча ца хиларо чІоагІа новкъарле ю. Халкъа театрех йолча положене тІа из ахча моттигерча бюджето хьахеца деза, аьнна белгалдаьккхад, цхьабакъда керда шу дола а далале дийха доллаше а Наьсарен райисполкомо из хьахецаш дац.

«Іайшетал» совгІа эрсий меттала «Барабанщица» яха драма а хьокхаргья театра республикански смотре. ДІахо укх шера оттае лерхІ гІалгІай меттала Ю. Петухова «Цхьан шера ткъо хьоалчагІа» яха комеди а моттигерча автораша язъяь цхьан даькъах латта пьесаш а. Эрсий меттала оттаергья З. Дановске «Шоай лоІамера говзанчаш» яха пьесеи А. Н. Островске цхьа комеди.

Цхьабакъда, уж театро лерхІараш кхоачашдараи, цун коллектив шеръяраи, чІоагІъяраи новкъостал де деза Наьсарен района кулгалхоша а, комсомольски организацеша а (къаьстта ВЛКСМ райкомо), общественносто а.

А. БОКОВ,
Наьсарерча гІалгІай халкъа театра режиссер.

РЕДАКЦГ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктоккхама секретарг — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.
1918 шерарча 11-ча августа цІерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3. Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.
СФ03030. Заказ № 1098.